

Šiame pumery:

Kokia yra šiandien literatūra?
Ekumeninės idėjos Lindės-Dobilo
"Blūde".
Sigitos Gedos eilėraščiai.
Tyro pirmavaizdžio besilgint:
nauja Gedos poezijos knyga.
Šeštoji Pabaltijo studijų konferencija.
Jonui Žmuidzinui 80 metų.
Čiurlioniečių koncertas Rochesteryje.
Mirė dailininkas Kazys Šimonis.
Kompozitorių Chačaturiana
prisimenant.

EKUMENINĖS IDĖJOS DOBILLO "BLŪDE"

Ivadinės ir preliminarinės pastabos

Kadangi nuo kun. Julijono Lindės-Dobilo gimimo jau yra praėję daugiau kaip šimtas metų, o nuo jo mirties eina keturiasdešimt ketviri; kadangi jis buvo Panevėžio, tegu daugeliui labai mielo, bet vis dėlto provincijos žmogus, tai jį mačiusių ir pažinusių skaitytojų ir dėl metų, ir dėl vietos yra ribotas. Visą tai verčia įvadę bent trumpais bruožais suapžindinti su jo gyvenimu ir suminėti bent svarbesnius jo raštus.

Antra, Taip jau mūsų šioje ipatysta, kad, minėdami kitus, labiausiai pasimintime patys save; keldami kitų nuopelnus, dar labiau išsikeljame savo pačių. Nuo tos ydos nesu laisvas ir aš, todėl įvadę turėsiu pasisakyti, kokie ryšiai riša mane su kun. Linde Dobilu, kodėl aš čia apie jį kalbu.

Po dviejų įvadinių pastabų bus pagaliau prieita prie temos.
Kun. Julijonas Lindė, prieš 66 metus išleisdamas savo romaną "Blūda", prisidengė Dobilo slapyvardžiu. Dėngėsi ne nuo rusų valdžios, nes spaudos draudimas jau atšauti metai buvo panaikintas; dėngėsi labiausiai nuo brolių konfratų, kurių gyvenimą, veiklą ir elgesį gal net atšiauriau ir neigiamiau romane pavaizdavo, negu po 20 metų tai padarė V. Mykolaitis-Put-

JUOZAS MASILIONIS

nas "Altoriai šešely". Bet tai neįtina į šio pranešimo temą ir nuo to preliminarinės pastabos atsisibojame. Dėngėsi slapyvardžiu, nes "Blūde" buvo pareikšta daugybė naujų ir drąsių minčių, nesutinkančių su tada beveik visuotnai įsigalėjusia opinija, minčių, kurias dabar, daugiau kaip po pusės šimto metų, pavadintume ekumeninėmis. Tai ir bus šio straipsnio centras.

Biografiniai duomenys

Julijonas Lindė gimė 1872 m. lapkričio 17 d. Dovydu kaime, Grūžių parap., Joniškėlio valsčiuje, Biržų apskrityje. Jo gimtinė beveik viduryje tarp šių didesnių miestelių: vakaruose Linkuva, šiaurėje Vaskai, rytuose Pasvalys, pietuose — Joniškėlis. Iš pietų ir rytų didžiuliu vingiu supa Mūšos upė, kuri Latvijoje, prie Bauskės, susilieja su Nemunėliu, gauna Lielupės vardą. Tai Lindės gimimo metų pakušė, Kauno Kuršo gubernijų pasienis, o Nepriklausomybės laikais — Lietuvos — Latvijos pasienis, turis Lietuvos pusėje šiek tiek latvių, o Latvijos pusėje šiek tiek lietuvių. Si biografinė smulkmena vaidina di-

delį vaidmenį jo "Blūde", jo ekumeninėms nuotakoms ir pežiūroms susidaryti.

Pradžios mokyklą baigė Joniškėlyje, o tolimesniai mokslai buvo nuvežtas į Kuldigą, kur klebonavo jo dėdė kun. Tomas Paltarokas. Čia įstojo į vokiečių gimnaziją. 1891 m. baigė 4 klases. Porą metų po to gyveno Panevėžyje ir mokėsi lotynų kalbos. 1893-1898 m. mokėsi Kauno kunigų seminarijoje. Pusetį pavikaravęs Raseinuose, 1898 m. gale buvo nukeltas į Mintaują, paskui Skaistkalnį ir Feliksbergą (Pilbergą), Latvijoje. Pastarąjame bažnytkaimyje praleido 1905 m. revoliuciją.

Aple šį laikotarpį turime du pasakojimus, iš dalies sutampančius, iš dalies skirtingus. Pirmasis yra Daukanto Cibo, kurį jis girdėjęs iš kalbininko Petro Būteno, Lindės-Dobilo gimintojo; Susipažinęs su tuometinėmis socialinėmis idėjomis, kun. Lindė "pradėjo ir iš sakyklos skelbti toleranciją, žmoniškumą ir brolybę. Kad latviai paklusniai dėjęsi į širdį tuos gražius pamokymus, pasiskelbė 1905 metais. Tuo laiku visoje Latvijoje gaivališkai plėtėsi riaušės prieš ilgus amžius trukusią vokiečių baronų priespaudą. Dvarai buvo deginami, o savininkai išžudomi. Rusų valdžia dažnai buvo bejėgė. Bet Pilberge kaip niekur nieko — ramu. Parapičiai susilaikė nuo nežmoniškų veiksmų.

Rudenį klebonas išvažiavo į tolimą parapiją talkininkauti trijų dienų atlydų šventėje. O kai trečią dieną grįžo, savo parapiją išgirdo raudojimą. Tuoj pasiskėjo: jam nesant namie, kažkas jo parapię sukurstė. Minia nuėjo į dvarą, viską sudegino, sunaikino, išžudė. Bet netikėtai atskubėjo rusų kariuomenė, riaušiniukus apsupo ir tuoj pat 60 vyrų sušaudė. Klebonas rado juos visus ant šventoriaus suguldytus.

—Klebonėli, jei būtum buvęs namie, nebūtų visa tai įvykę. Šis įvykis jaunam kunigui buvo baisus smūgis. Sunku vaizduotis, kiek skausmo turėjo iškęsti, kol visus 60 palaidojo, kol visas našles apraminė (Daumantas Cibas, Tylusis mastytojas, "Mūsų Vytis, 1971 m. Nr. 1, 13 p.).

LE XVI tome, 222 psl. sakoma: "(Lindė) Nelaimingai patikėjęs, kad rusų valdžiai pasidavę revoliucijos dalyviai nebūsią žudomi, užtikrino jų gimines, kad tie dalyviai pasiduotų. Kai iš pasidavusiųjų apie 60 buvo sušaudyta, Lindė vėl susirgo nervais".

Matome, kad pasakojama kažkas panašaus, bet, kaip jau minėjau, ir labai skirtinga. Jeigu būtų teisingas pirmasis pasakojimo variantas, tai kun. Lindės atsakomybė būtų labai maža, jei antrasis variantas būtų teisingas, tai kun. Lindės atsakomybė milžiniška.

Nepaisant, kuris iš šių pasakojimų yra tikras, viena yra tikra, kad 1905 - 1906 m. revoliucija kun. Lindės sieloje įbrėžė gilius rėžius, nes žinoma, kad pačioje 1907 m. pradžioje jis išsikėlė į Livenbernę ir ten pradėjo kurti "Blūdą", romaną iš 1905 m. revoliucijos. Ar kūryba, ar revoliucijos prisiminimai jį nuvalino, kad jis, atsisakęs parapijos, nusikėlė pas savo draugą kun. A.

Julijonas Lindė-Dobilas (1872-1934)

Juozapavičių ir Varnius išlėstė. Čia J. Lindė-Dobilas mane pažino. Kai išspausdino savo "Blūdą". Kilus triukšmui kunigų tarpe dėl "Blūdo", 1914 m. nusikėlė vėl į Latviją, į Alūkstą vikaru ir miesto mokyklos kapelionu. Karo metu su mokykla nusikėlė į Jekaterinoslavą (dabar Dnepropetrovskas). Grįžo 1918 m. vasarą ir vėl kunigavo Latvijoje: pradžioje Kurmenės filialistų, o paskui Skaistkalnės klebonu. Abi šios vietovės yra prie Nemunėlio Radviliškio. Dr. Jono Yčo, tuometinio Panevėžio gimnazijos direktoriaus, kviečiamas, 1922 m. vasarą atsikėlė į Panevėžį, kur iki 1925 m. buvo lietuvių k. ir literatūros mokytojas, 1925-27 inspektorius, 1927-34 direktorius. Mirė 1934 m. gruodžio 2 d. Pr. Naujokaitis savo "Lietuvių literatūros istorijos" II t. (296 p.) sakė: "Palaidotas naujuosiuose Kašedros kapuose greta G. Petkevičaitės - Bitės". Kai Lindė - Dobilas mirė, G. Petkevičaitė tebebuvo gyva. Ji mirė 1943 m. ir ji buvo kaip rašytoja palaidota greta rašytojo kun. J. Lindės - Dobilo.

Mano ryšiai kun. J. Linde-Dobilo

J Lindė-Dobilą pirmą kartą pažinau, kai ėjo trylikti metai po jo "Blūdo". Išleidimo. Aštuonerius metus jis buvo mano inspektorius, direktorius ir mokytojas. Tiesa, klaseje temokė tik vienerius metus, bet maždaug nuo ketvirtosios klasės klausiau jo paskaitų Liaudies uni-versitete, kur tą "blūdį" sudarydavu tik beveik vieni gimnazistai; jo paskaitų maždaug nuo to paties laiko klausiau "Meno kuopoje",

tai kuopai pirmininkavau. Tada ir J. Lindė-Dobilas mane pažino. Kai mirė, iš Kauno nuvažiavau į jo laido tuves. Kai "Meno kuopa" 1935 m. kovo mėn. surengė Panevėžį jo minėjimą, vėl atvažiavau skaityti paskaitos. Tai buvo pirmas įsigilintas ir Dobila į jo kūrybą. Tuo pačiu metu parašiau straipsnį apie Dobilą "Atėityje". Universitete skautai vyčiai suruošė Dobilo paminėjimą, vėl turėjau skaityti paskaitą. Tos paskaitos santrauką red. prof. I. Tamošaitis idėjo į "Vairą". Taip krovėsi medžiaga apie maną buv. direktorių ir mokytoją. Kai atėjo laikas rašyti universitete seminaro darbą, prof. V. Mykolaičiui pasiūliau rašyti apie Lindė-Dobilą. Vėliau tą patį darbą išplėčiau į diplominį darbą. Tuo pačiu laiku studijavo Rapolas Saltenis, tą pačią Panevėžio gimnaziją baigęs 1927 m., bet dėl ligos anksčiau pradėtas studijas turėjęs nutraukti. Jis irgi buvo didelis Dobilo gerbėjas. Jis apvaži-nėjo Dobilo tėviškę bei jo gyventas vietas ir parašė diplominį darbą — apie kun. J. Lindės Dobilo gyvenimą. Mes abu sudarėm Dobilo raštų bibliografiją ir 1935 m. "Naujosios Romuvos" 6 ir 9 nr. paskelbėme. Iš grožinės kūrybos buvo žinomas romanas "Blūdas", 4 apyskaitės, dvi dramos ir apie 50 straipsnių, spausdintų įvairiuose laikraščiuose ir žurnaluose.

Senieji ir dabartiniai "blūdai"

Artėjant prie Dobilo "Blūdo", reikia išsiaiškinti to žodžio reikšmę. "Lietuvių k. vadovas" sako, kad (Nukelta į 2 psl.)

Kokia yra šiandien literatūra?

Visuomet buvo ir bus įvairių teorijų literatūroje. Kai kurios yra linkusios užgriebti daugiau išradimo, fikcijos, kitos — daugiau realybės. Bet toks W. J. Harvey ("Charakter and the novel" 65) sako, kad vis tiek retas pripažįsta, jog menas neimituoja, neseka gamtos ir žmogaus natūros. Dėl šito daugiausia ir kyla nesupratimų bei įvairių teorijų, kuriuose rašantis gali lengvai paklysti, ypač jei griežtai laikysis bent jų vienos, sako W. J. Harvey.

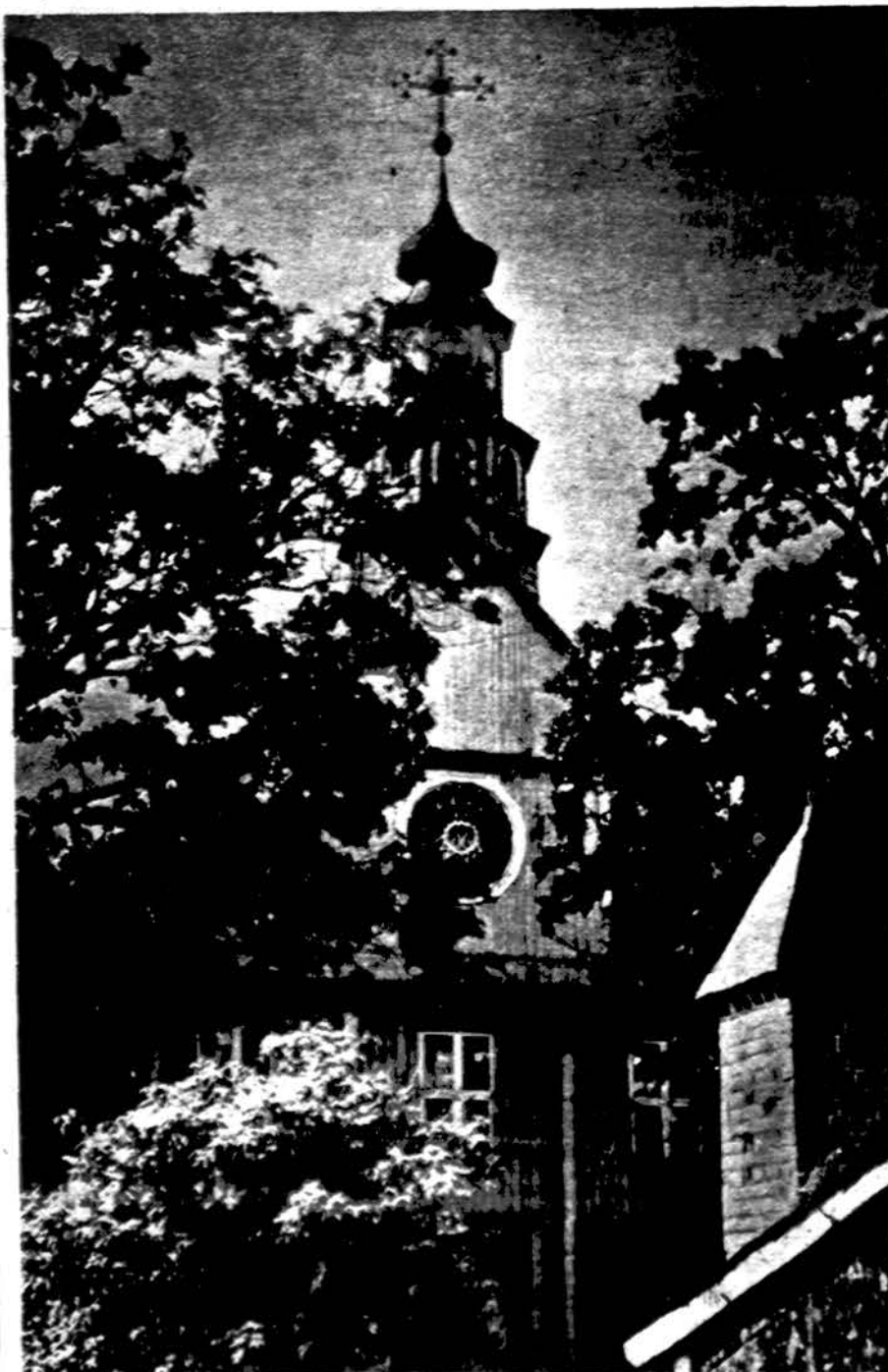
Anglas E. Muir ("The structure of the novel" 63) skirsto romanus į veiksmo, charakterio, dramatiškus, kronikos ir periodo nupiešimo romanus. Jam atrodo, kad dramatiškas yra pats geriausias. O baigia pastaba, kad aprašydamas gyvenimą, rašytojas turi jį transformuoti į pozityvų ir reikšmingą vaizdinį. Jei to nėra romane, jis tampa konfesijs, išpažintim. Periodo romanas — visuomenės keitimosi piešėjas — jam yra žurnalizmas. O naujenybių jis net neliečia. Net Proustas jam atrodo yra nepakartojamas, nesektinis. Amerikoj R. Scholes ("Structuralism in literature" 74) žneka apie kalbines ir literatūras formas. Mini 9 aiškias formas: legendą, sakmę, mitą, slaptąžodinį dvylypumą (riddle), hipotetišką pasakojimą, patarlę, memuarinį pasakojimą, pasaką ir net anekdotą.

Rašoma ir apie herojus ir herojiškumą. Ar reikalingas tas, kuris nebijo mirties? Šiandien jau atsiranda net antiherojiškos literatūros. Žmogus net nenori nugaleti mirties baime, apsirėikšdamas herojiškai. Po Darvino ir Freudo herojizmas literatūroje tapo daugiau narcizizmu, savęs vertinimu ir darėsi vis nesuprantamesnis. Kam stengtis, plėstis? Atsirado herojizmas, besistengiantis nugaleti save, savo gėdą, kaltę ir slaptąsias represijas.

Atsirado naujas žmogus — herojus su kitokiais jausmais, laisvas nuo baimės. Šis jo kelias taipgi nėra lengvas. Reikalauja tam tikros asmeniškos ekspansijos, iliuzijų, kitokių siekimų, kurie yra daugiau inelė, kaip estetiškai romantiška jėga, arba kūryba, kaip išliekanti, pozityvi jėga. L. Trilling ("Sincerity and authenticity" 71) įieško atvirumo ir autentiškumo romane. G. Lukacs ("Realism in our time" 64) narplioja modernizmo ideologiją, o M. Weitz ("Philosophy in literature" 63) randa apščiai filosofijos šekspyro, Voltairo, Tolstojaus ir Prausto raštuose. Jau sakau, kad vis tiek retas pripažįsta, jog menas neimituoja, neseka gamtos ir žmogaus natūros. Dėl šito daugiausia ir kyla nesupratimų bei įvairių teorijų, kuriuose rašantis gali lengvai paklysti, ypač jei griežtai laikysis bent jų vienos, sako W. J. Harvey.

Bet žmogus juk vis dar ipintas į visokias dogmas, papročius, jis dar formalus. Jis turi tai matyti, jeigu jis išverčiamas ir parodomas toks, koks yra. Jis turi rasti sveiką dramatišką jėgą, net išprotėdamas. (R. D. Laing). R. Scholes sako: Sartre kaltina strukturalistus. Sartre galvoja, kad žmogus gyvena istorijoje, bet jaučiasi geriau mite, mitologijoje. Levi — Strauss sako: žmonės gyvena mite ir slepiasi nuo jo istorijoje; jam istorija yra mitas, kurią žmonės padaro savo pačių pasitenkinimui; kiekvienas supranta istoriją kitaip, ją tempia ant savo korpulio. Sumišimas atsiranda ir žmogaus supratime.

Aplamai atrodo, jog žmogus vis dėlto yra svarbus, bet ir labai komplikuotas objektas literatūroje. Jis turi savo natūrą ir natūralų ritmą egzistencijoje. Ritmas, kaip sako R. Scholes, yra žmogaus triumfas prieš paprastą chronologiją. Pakartojimai, periodiškas mas ir atomazga duoda formą ir reikšmę įvykių eiga: kaip gyvenime, taip ir fikcijoje, dviejų asmenų suartėjimas, kontaktas ar anelė reikšia jam priešingų polių susitaikymą, nes visi esame skirtingi. Gale R. Scholes klausia: ar galima šiandien ir politinė vaizduotė literatūroje? Atsako teigiamai. Bet reikia ne tik struktūrines politikus, bet ir žmonių meliš politikos.

Senųjų Varnių parapijos bažnyčia. Gyvendamas Varniuose, J. Lindė-Dobilas kaip tik baigė rašyti čia aptariamą romaną "Blūda".

Čia suminėjom keletą knygų ir autorių kalbančių apie charakterius, įvairias literatūros formas, atvirumą — autentiškumą rašte, realizmą, filosofiją literatūroje ir kt. Gal jau vien jų vardai sako, kad literatūra gali būti paprasta

ir įvairi, gali kelti idomiųjų ginčų, būti įvairių pažiūrų. Ir mums geriau apie tai bent šį tą žinoti, negu sėdėti literatūros vidiudienyje užmerktom akim.

P. Mln.

Ekumeninės idėjos Dobilo „Blūde“

(Atkelta iš 1 puslapio)

tai gudų kilmės žodis, reikšias klaidą, kvailiojimą. Apie Panevėžį daugiau buvo girdimas veiksmažodis „blūdyti“: neblūdyti, nekalkėti, nekliedėti, nekvalifikuoti, nedurnavoti. „Blūdo“ ginsis vyriausias „Blūdo“ veikėjas Petras Bajoriūnas, norėdamas atskirti naują, jo manymu, su Bažnyčios mokslu nesutinkančią, vadinas nuodėmingų minčių.

Tikrą blūdą yra pasakęs Dobilas, kalbėdamas apie Šv. Sakramentą. Vaizduodamas Bajoriūno pamaldumą, 261 psl. sako: „Sudejęs visą sielą į tą apakrūtą baltą duoną kasnelį, idėta į monstranciją, jis (t.y. Bajoriūnas) gangreit nieko nematė ir negirdėjo, net nepastebėjo, jog tą brangenybę nešė jam gerai pažįstamas ir jo mylimas kunigėlis... Už šias elutes Dobilas ano meto recenzentų buvo labai užplūtas, tariant net netikėjimu.

Kitoje vietoje vaizduojama, kaip dekanas Uševičius į Karlynkiemį „per tas pelkes atsidangino ir įmaklino į bažnyčią. Radę cimbortį atvirą, o (zakristijonas) Kuprevičius ten apie jį kalbinėjęs“. Tuo pasipiktinęs, dekanas taip kitiems pasakojęs: „Svenčiausias Sakramentas cimbortioje, o į ją įlindęs Kuprevičius ir melstravo. Tai esąs kriminalas, už kurį ir šventikams teismas bėdžias, tai šventvagystė, į Sibirią už tą siunčia“ (296 p.).

Pats Dobilas už savo žodžius „pėpiru“ gavo iš kritikų. Už zakristijonų nukentėjus klebonas iš jau ir taip menkiausias parapijos klebono buvo nužemintas į altarištas.

Nesu zakristijono darbo stebėjęs nei seniau, nei dabar kasdienybėje, nežinau, kaip jie cimbortis valė ir valo. Bet kad mūsų laikais pasikeitė pagarbos šventikui būdas Šv. Sakramentui, o gal ir pati pagarba, tą pastebi kiekvienas. Seniau per pakylėjimą tik klūpojom, dabar ne būtinai; seniau priimdami Komunią klūpojom, dabar stovim; seniau negalėjai rankomis prisiliesti, dabar tau gali ir rankas paduoti; o štai Antanas Saulaitis, S.J. „Laisvose Lietuviams“ (1978 m. Nr. 2, 48 p.) rašo, kad pirmajame šimtmetyje krikščionys Komunią nešdavosi namo. Ir nesulaukime tokios pasikeitimų žuoliuose to laiko, kada ir mes ją nešimės namo? Visa tai matydami, ar mes nepradedame „blūdyti“ ir abejoti to reformų gerumu, naudingumu? Ar neklausime savęs ir kitų, ar visa tai eina didesnei Šv. Sakramento pagarbai, ar jo nuvertinimui, dobiškiai tariant, iki „balto duonos kasnelio“? O ir daugelį kitų reformų ir pakeitimų ar jau taip be jokios kritikos priimam? Ar neužima noras mums pakritikuoti naujoves ir pagirti senąją, tradicinę praeitį? Žinoma, kad toks noras užima, pakritikuojame, pasvarstome, tik mes, inteligentai, tu savo svarstymų nelaikome klaidėjimais, kvailiojimu, nesąmonėmis, nuodėmėmis, netaikumu. Tempora mutantur, et nos mutamur in illis...

Kaimo kultūrinė padėtis 1905 m.

Nusikeltume į 1905 metus, nusikeltume į liaurės Lietuvos kaimą, į ankščiau minėtąjį keturkampį. Gyvenimas, nors ir caristinės Rusijos priešpaudoje, šimtmėčiais ir dešimtmečiais ėjo kaime ramia vaga. 1905 metai tą ramumą flek tiek sudrumstė. Pirmiausia įvairiais keliais keletais, gaudais gaudais atėjo negirdėti žodžiai: streikas, revoliucija, socialistas. Tie žodžiai betarant iškraipom iki neapžinomo, o jų sąvokos papildomos kažko balseis ir nesuprantamos.

Dobilo „Blūdas“ vaizduoja 1905 m. revoliuciją Lietuvoje. Ne Lietuvoje, o Lietuvoje, vyriausiojo romano veikėjo viršaičio Petro Bajoriūno viduje, jo mąstymuose, jo svayvimuose tarp senųjų tradicinių patyčių ir naujųjų, kurias šandien pavadintume ekumeninėmis. Bajoriūnas gal dar nėra homo cogi-

piens, bet tikrai jis yra homo cogitans. Kad geriau suprastume Bajoriūną, pažūrėkime trumpai į du jo gimnastikus: tetulėną Giedutį ir svainį Dalbą. Pirmasis yra kaimo filosofas, savo šmintį semias iš skaitymo. Ne bet kokias knygas jis skaito, o šventas, tiksliau vysk. J. Arnulfo Giedraičio 1816 m. Naująjį Testamentą. Čia jis randa atsakymus į visus klausimus. Štai būdingas jo pokalbis:

— Mat, Dievo surėdymas, — tarė jis (Giedutis), rodydamas į mažą šiemetinį gaidžiuką, didžiai apie vištas besisukanti, — dabar jo į apskaitą negali, o juk buvo laikas, kad jis visiškai negiedojot!

— Kas negiedojot? — pakėlęs galvą, užklauso rūšiai Bajoriūnas, nuodėdamas, jog svainio nesupratęs.

— Ką tu čia stapalioji?

— Gi kad ir tie gaidžiukai, — paaiškino Giedutis. — Kaip taip, tai prastas žmogus nieko nežina! kaip yra, taip, rodos, visados ir būve, o kai pradėti šventas knygas skaityti, ir randi visą tiesą. Oi, kaip viskas gudriai Viešpaties sutaisyta... O gaidžiai tai tą vakarą pirmutinį kartą sugiedojot, kai šventas Petras užsigynė išganytojo. Tai mat, svaini, koks Dievo sutaisyimas! Kaip mes prasti žmonės nieko nežinome... Prieš švento Petro užsigynimą negiedojot, o paskui jau pragiedojot ir giedojot. Šventajam Rašte gražiausiai taip pasakytą, o mes prasti, o mes prasti žmonės to nežinome (27 p.).

Taip Giedutis savo šmintį, paremtą tuo, kas parašyta, rodo dar Bajoriūno tėvui, rodo ir jo sūniui viršaičiui bei kitiems bendralaimiams, mėgstantiems pas jį susirinkti: „Viskas yra šventajame Rašte surašyta, kas buvo nuo pasaulio pradžios ir dar bus, vadinas, paskui. Visas yra, tik reikia suprasti. Juk Dievas viską žino ir mato, ir yra surašyta, koks kokį karalių pergalės ir kaip, ir kame ir ar užmuš, ar gyvą paleis, ir kokie jų vardai (91p.).

Tai Giedutis — rašto žmogus. Kam jam galvoti, jei viskas parašyta!

Antanas Bajoriūno gimnastis — jo svainis Dalba, kaimo stipruolis, nuo kurio vien prisilietimo viskas plyšta ir lūžta, irgi neturi reikalo galvoti. Jis remiasi kitų autoritetu: taip sakė. Nesvarbu, kas sakė, svarbu, kad sakė. Štai pasklido gandas, kad kažkas jo svainį Bajoriūną papjoję. Ir atlekė jis su būriu vyrų į Bajoriūno kiemą:

„Sykį prieblandoj ėjo viršaitis iš trobos kažko laukan. Ant prieblando jis staiga sustojo ir paliko

ant vietos lyg kad įkastas. Prieš jį ant kiemo stovėjo jo svainis Dalba su dukart ilgesne už save lazda, kurią jis turėjo rankoj stačia, kaip senovės kareiviai kalaviją. Gimnė, žiūrėdami į vienas kitą, ilgą laiką tylėjo. Tik Dalba, kaip išsižiojo tardamas „žio“, taip ir visą laiką nebesusišaupe.

— Kur gi tu dabar naktį su tokia gegne, — sušneko pirmutinis viršaitis. — Jei nemanai mušties, praešau į vidų.

Dalba vis stovėjo toj pačioj pozoj išsižiojęs...

— Žiūr! Tai kaip čia dabar pasidarė, — tarė jis po valandėlės. — Sakė, tikrai, tikrai, o čia žiūriu — švogersis stovi ant gonko ir gana. O sakė...

— Ką tikrai!

— Tai gi, atbėgau be dvasio, — sako — lėk savo švogerio gelbėti — sako — Bajoriūna... pjauna... (153 p.). Ir atrodo, kad Dalba nebūtų tiek nusivylęs ir nusiminęs, jei, kaip sakė, būtų radęs savo svainį papjautą, kaip atradęs jį gyvą, o sąkymą neišpildžiusį.

Kam galvoti, jei yra kas tau viską pasako?

Štai kokioje aplinkoje gyvena vyriausias „Blūdo“ veikėjas viršaitis Bajoriūnas, nesiremias vien tuo, kas kur parašyta, nesiremias vien tuo, kas kiemo pasakytą. Jis viską nori pats pasvarstyti.

Neekumeninės pažiūros 1905 m. kaime

Neseniai išėjusioje Grigo Valančiaus knygoje „Žemaičių didysis“ vyskupas M. Valančius taip apibūdina:

„Patie Valančiaus katalikizmas (gr. katalikos - visuotinas, bendras) buvo raidiškai bekompromisinis. Bazavosi tridentine - kontreformacine tradicija. Jam žydais, kareivais - svetimtautais, svetimtikis. Lietuvis protestantas - kitatiktis šnekoj, eretikas - diskusioj.

Jis konservatyvus tomistas, tomistinės už patį Tomą Akvinietį. Atvedus į šiuos laikus, ekumeniniam būreliui nepriklausyti, nebent pasikeitęs. Gyvenime pilnas krikščioniškos meilės, humanistas

— Na ko tu, snargly, kad ne tam Dievo leistas? Žinai, švogere, — pradėjo jis vėl iš gilumos, — aš tankiai sau vienas galvoju, kaip čia dabar yra? Žiūrėk: žydai, žigoniai, latviai, vokiečiai, gudai — iš kur jie atsirado? Ir taip galvoju ir šiaip. Atėjo Altoristas (garsus tame krašte savo išmintia ir iškalba ubagas), pažiūrė: nekalbikas — tai ir neis į dangų. Juos galima pajaukti, iš jų pasitytioti. Štai Giedutis prastas eretikas, žiūrėk: žydai, žigoniai, latviai, vokiečiai, gudai — iš kur jie atsirado? Ir taip galvoju ir šiaip. Atėjo Altoristas (garsus tame krašte savo išmintia ir iškalba ubagas), pažiūrė: nekalbikas — tai ir neis į dangų. Juos galima pajaukti, iš jų pasitytioti. Štai Giedutis prastas eretikas, žiūrėk: žydai, žigoniai, latviai, vokiečiai, gudai — iš kur jie atsirado? Ir taip galvoju ir šiaip. Atėjo Altoristas (garsus tame krašte savo išmintia ir iškalba ubagas), pažiūrė: nekalbikas — tai ir neis į dangų. Juos galima pajaukti, iš jų pasitytioti. Štai Giedutis prastas eretikas, žiūrėk: žydai, žigoniai, latviai, vokiečiai, gudai — iš kur jie atsirado? Ir taip galvoju ir šiaip. Atėjo Altoristas (garsus tame krašte savo išmintia ir iškalba ubagas), pažiūrė: nekalbikas — tai ir neis į dangų. Juos galima pajaukti, iš jų pasitytioti. Štai Giedutis prastas eretikas, žiūrėk: žydai, žigoniai, latviai, vokiečiai, gudai — iš kur jie atsirado? Ir taip galvoju ir šiaip. Atėjo Altoristas (garsus tame krašte savo išmintia ir iškalba ubagas), pažiūrė: nekalbikas — tai ir neis į dangų. Juos galima pajaukti, iš jų pasitytioti. Štai Giedutis prastas eretikas, žiūrėk: žydai, žigoniai, latviai, vokiečiai, gudai — iš kur jie atsirado? Ir taip galvoju ir šiaip. Atėjo Altoristas (garsus tame krašte savo išmintia ir iškalba ubagas), pažiūrė: nekalbikas — tai ir neis į dangų. Juos galima pajaukti, iš jų pasitytioti. Štai Giedutis prastas eretikas, žiūrėk: žydai, žigoniai, latviai, vokiečiai, gudai — iš kur jie atsirado? Ir taip galvoju ir šiaip. Atėjo Altoristas (garsus tame krašte savo išmintia ir iškalba ubagas), pažiūrė: nekalbikas — tai ir neis į dangų. Juos galima pajaukti, iš jų pasitytioti. Štai Giedutis prastas eretikas, žiūrėk: žydai, žigoniai, latviai, vokiečiai, gudai — iš kur jie atsirado? Ir taip galvoju ir šiaip. Atėjo Altoristas (garsus tame krašte savo išmintia ir iškalba ubagas), pažiūrė: nekalbikas — tai ir neis į dangų. Juos galima pajaukti, iš jų pasitytioti. Štai Giedutis prastas eretikas, žiūrėk: žydai, žigoniai, latviai, vokiečiai, gudai — iš kur jie atsirado? Ir taip galvoju ir šiaip. Atėjo Altoristas (garsus tame krašte savo išmintia ir iškalba ubagas), pažiūrė: nekalbikas — tai ir neis į dangų. Juos galima pajaukti, iš jų pasitytioti. Štai Giedutis prastas eretikas, žiūrėk: žydai, žigoniai, latviai, vokiečiai, gudai — iš kur jie atsirado? Ir taip galvoju ir šiaip. Atėjo Altoristas (garsus tame krašte savo išmintia ir iškalba ubagas), pažiūrė: nekalbikas — tai ir neis į dangų. Juos galima pajaukti, iš jų pasitytioti. Štai Giedutis prastas eretikas, žiūrėk: žydai, žigoniai, latviai, vokiečiai, gudai — iš kur jie atsirado? Ir taip galvoju ir šiaip. Atėjo Altoristas (garsus tame krašte savo išmintia ir iškalba ubagas), pažiūrė: nekalbikas — tai ir neis į dangų. Juos galima pajaukti, iš jų pasitytioti. Štai Giedutis prastas eretikas, žiūrėk: žydai, žigoniai, latviai, vokiečiai, gudai — iš kur jie atsirado? Ir taip galvoju ir šiaip. Atėjo Altoristas (garsus tame krašte savo išmintia ir iškalba ubagas), pažiūrė: nekalbikas — tai ir neis į dangų. Juos galima pajaukti, iš jų pasitytioti. Štai Giedutis prastas eretikas, žiūrėk: žydai, žigoniai, latviai, vokiečiai, gudai — iš kur jie atsirado? Ir taip galvoju ir šiaip. Atėjo Altoristas (garsus tame krašte savo išmintia ir iškalba ubagas), pažiūrė: nekalbikas — tai ir neis į dangų. Juos galima pajaukti, iš jų pasitytioti. Štai Giedutis prastas eretikas, žiūrėk: žydai, žigoniai, latviai, vokiečiai, gudai — iš kur jie atsirado? Ir taip galvoju ir šiaip. Atėjo Altoristas (garsus tame krašte savo išmintia ir iškalba ubagas), pažiūrė: nekalbikas — tai ir neis į dangų. Juos galima pajaukti, iš jų pasitytioti. Štai Giedutis prastas eretikas, žiūrėk: žydai, žigoniai, latviai, vokiečiai, gudai — iš kur jie atsirado? Ir taip galvoju ir šiaip. Atėjo Altoristas (garsus tame krašte savo išmintia ir iškalba ubagas), pažiūrė: nekalbikas — tai ir neis į dangų. Juos galima pajaukti, iš jų pasitytioti. Štai Giedutis prastas eretikas, žiūrėk: žydai, žigoniai, latviai, vokiečiai, gudai — iš kur jie atsirado? Ir taip galvoju ir šiaip. Atėjo Altoristas (garsus tame krašte savo išmintia ir iškalba ubagas), pažiūrė: nekalbikas — tai ir neis į dangų. Juos galima pajaukti, iš jų pasitytioti. Štai Giedutis prastas eretikas, žiūrėk: žydai, žigoniai, latviai, vokiečiai, gudai — iš kur jie atsirado? Ir taip galvoju ir šiaip. Atėjo Altoristas (garsus tame krašte savo išmintia ir iškalba ubagas), pažiūrė: nekalbikas — tai ir neis į dangų. Juos galima pajaukti, iš jų pasitytioti. Štai Giedutis prastas eretikas, žiūrėk: žydai, žigoniai, latviai, vokiečiai, gudai — iš kur jie atsirado? Ir taip galvoju ir šiaip. Atėjo Altoristas (garsus tame krašte savo išmintia ir iškalba ubagas), pažiūrė: nekalbikas — tai ir neis į dangų. Juos galima pajaukti, iš jų pasitytioti. Štai Giedutis prastas eretikas, žiūrėk: žydai, žigoniai, latviai, vokiečiai, gudai — iš kur jie atsirado? Ir taip galvoju ir šiaip. Atėjo Altoristas (garsus tame krašte savo išmintia ir iškalba ubagas), pažiūrė: nekalbikas — tai ir neis į dangų. Juos galima pajaukti, iš jų pasitytioti. Štai Giedutis prastas eretikas, žiūrėk: žydai, žigoniai, latviai, vokiečiai, gudai — iš kur jie atsirado? Ir taip galvoju ir šiaip. Atėjo Altoristas (garsus tame krašte savo išmintia ir iškalba ubagas), pažiūrė: nekalbikas — tai ir neis į dangų. Juos galima pajaukti, iš jų pasitytioti. Štai Giedutis prastas eretikas, žiūrėk: žydai, žigoniai, latviai, vokiečiai, gudai — iš kur jie atsirado? Ir taip galvoju ir šiaip. Atėjo Altoristas (garsus tame krašte savo išmintia ir iškalba ubagas), pažiūrė: nekalbikas — tai ir neis į dangų. Juos galima pajaukti, iš jų pasitytioti. Štai Giedutis prastas eretikas, žiūrėk: žydai, žigoniai, latviai, vokiečiai, gudai — iš kur jie atsirado? Ir taip galvoju ir šiaip. Atėjo Altoristas (garsus tame krašte savo išmintia ir iškalba ubagas), pažiūrė: nekalbikas — tai ir neis į dangų. Juos galima pajaukti, iš jų pasitytioti. Štai Giedutis prastas eretikas, žiūrėk: žydai, žigoniai, latviai, vokiečiai, gudai — iš kur jie atsirado? Ir taip galvoju ir šiaip. Atėjo Altoristas (garsus tame krašte savo išmintia ir iškalba ubagas), pažiūrė: nekalbikas — tai ir neis į dangų. Juos galima pajaukti, iš jų pasitytioti. Štai Giedutis prastas eretikas, žiūrėk: žydai, žigoniai, latviai, vokiečiai, gudai — iš kur jie atsirado? Ir taip galvoju ir šiaip. Atėjo Altoristas (garsus tame krašte savo išmintia ir iškalba ubagas), pažiūrė: nekalbikas — tai ir neis į dangų. Juos galima pajaukti, iš jų pasitytioti. Štai Giedutis prastas eretikas, žiūrėk: žydai, žigoniai, latviai, vokiečiai, gudai — iš kur jie atsirado? Ir taip galvoju ir šiaip. Atėjo Altoristas (garsus tame krašte savo išmintia ir iškalba ubagas), pažiūrė: nekalbikas — tai ir neis į dangų. Juos galima pajaukti, iš jų pasitytioti. Štai Giedutis prastas eretikas, žiūrėk: žydai, žigoniai, latviai, vokiečiai, gudai — iš kur jie atsirado? Ir taip galvoju ir šiaip. Atėjo Altoristas (garsus tame krašte savo išmintia ir iškalba ubagas), pažiūrė: nekalbikas — tai ir neis į dangų. Juos galima pajaukti, iš jų pasitytioti. Štai Giedutis prastas eretikas, žiūrėk: žydai, žigoniai, latviai, vokiečiai, gudai — iš kur jie atsirado? Ir taip galvoju ir šiaip. Atėjo Altoristas (garsus tame krašte savo išmintia ir iškalba ubagas), pažiūrė: nekalbikas — tai ir neis į dangų. Juos galima pajaukti, iš jų pasitytioti. Štai Giedutis prastas eretikas, žiūrėk: žydai, žigoniai, latviai, vokiečiai, gudai — iš kur jie atsirado? Ir taip galvoju ir šiaip. Atėjo Altoristas (garsus tame krašte savo išmintia ir iškalba ubagas), pažiūrė: nekalbikas — tai ir neis į dangų. Juos galima pajaukti, iš jų pasitytioti. Štai Giedutis prastas eretikas, žiūrėk: žydai, žigoniai, latviai, vokiečiai, gudai — iš kur jie atsirado? Ir taip galvoju ir šiaip. Atėjo Altoristas (garsus tame krašte savo išmintia ir iškalba ubagas), pažiūrė: nekalbikas — tai ir neis į dangų. Juos galima pajaukti, iš jų pasitytioti. Štai Giedutis prastas eretikas, žiūrėk: žydai, žigoniai, latviai, vokiečiai, gudai — iš kur jie atsirado? Ir taip galvoju ir šiaip. Atėjo Altoristas (garsus tame krašte savo išmintia ir iškalba ubagas), pažiūrė: nekalbikas — tai ir neis į dangų. Juos galima pajaukti, iš jų pasitytioti. Štai Giedutis prastas eretikas, žiūrėk: žydai, žigoniai, latviai, vokiečiai, gudai — iš kur jie atsirado? Ir taip galvoju ir šiaip. Atėjo Altoristas (garsus tame krašte savo išmintia ir iškalba ubagas), pažiūrė: nekalbikas — tai ir neis į dangų. Juos galima pajaukti, iš jų pasitytioti. Štai Giedutis prastas eretikas, žiūrėk: žydai, žigoniai, latviai, vokiečiai, gudai — iš kur jie atsirado? Ir taip galvoju ir šiaip. Atėjo Altoristas (garsus tame krašte savo išmintia ir iškalba ubagas), pažiūrė: nekalbikas — tai ir neis į dangų. Juos galima pajaukti, iš jų pasitytioti. Štai Giedutis prastas eretikas, žiūrėk: žydai, žigoniai, latviai, vokiečiai, gudai — iš kur jie atsirado? Ir taip galvoju ir šiaip. Atėjo Altoristas (garsus tame krašte savo išmintia ir iškalba ubagas), pažiūrė: nekalbikas — tai ir neis į dangų. Juos galima pajaukti, iš jų pasitytioti. Štai Giedutis prastas eretikas, žiūrėk: žydai, žigoniai, latviai, vokiečiai, gudai — iš kur jie atsirado? Ir taip galvoju ir šiaip. Atėjo Altoristas (garsus tame krašte savo išmintia ir iškalba ubagas), pažiūrė: nekalbikas — tai ir neis į dangų. Juos galima pajaukti, iš jų pasitytioti. Štai Giedutis prastas eretikas, žiūrėk: žydai, žigoniai, latviai, vokiečiai, gudai — iš kur jie atsirado? Ir taip galvoju ir šiaip. Atėjo Altoristas (garsus tame krašte savo išmintia ir iškalba ubagas), pažiūrė: nekalbikas — tai ir neis į dangų. Juos galima pajaukti, iš jų pasitytioti. Štai Giedutis prastas eretikas, žiūrėk: žydai, žigoniai, latviai, vokiečiai, gudai — iš kur jie atsirado? Ir taip galvoju ir šiaip. Atėjo Altoristas (garsus tame krašte savo išmintia ir iškalba ubagas), pažiūrė: nekalbikas — tai ir neis į dangų. Juos galima pajaukti, iš jų pasitytioti. Štai Giedutis prastas eretikas, žiūrėk: žydai, žigoniai, latviai, vokiečiai, gudai — iš kur jie atsirado? Ir taip galvoju ir šiaip. Atėjo Altoristas (garsus tame krašte savo išmintia ir iškalba ubagas), pažiūrė: nekalbikas — tai ir neis į dangų. Juos galima pajaukti, iš jų pasitytioti. Štai Giedutis prastas eretikas, žiūrėk: žydai, žigoniai, latviai, vokiečiai, gudai — iš kur jie atsirado? Ir taip galvoju ir šiaip. Atėjo Altoristas (garsus tame krašte savo išmintia ir iškalba ubagas), pažiūrė: nekalbikas — tai ir neis į dangų. Juos galima pajaukti, iš jų pasitytioti. Štai Giedutis prastas eretikas, žiūrėk: žydai, žigoniai, latviai, vokiečiai, gudai — iš kur jie atsirado? Ir taip galvoju ir šiaip. Atėjo Altoristas (garsus tame krašte savo išmintia ir iškalba ubagas), pažiūrė: nekalbikas — tai ir neis į dangų. Juos galima pajaukti, iš jų pasitytioti. Štai Giedutis prastas eretikas, žiūrėk: žydai, žigoniai, latviai, vokiečiai, gudai — iš kur jie atsirado? Ir taip galvoju ir šiaip. Atėjo Altoristas (garsus tame krašte savo išmintia ir iškalba ubagas), pažiūrė: nekalbikas — tai ir neis į dangų. Juos galima pajaukti, iš jų pasitytioti. Štai Giedutis prastas eretikas, žiūrėk: žydai, žigoniai, latviai, vokiečiai, gudai — iš kur jie atsirado? Ir taip galvoju ir šiaip. Atėjo Altoristas (garsus tame krašte savo išmintia ir iškalba ubagas), pažiūrė: nekalbikas — tai ir neis į dangų. Juos galima pajaukti, iš jų pasitytioti. Štai Giedutis prastas eretikas, žiūrėk: žydai, žigoniai, latviai, vokiečiai, gudai — iš kur jie atsirado? Ir taip galvoju ir šiaip. Atėjo Altoristas (garsus tame krašte savo išmintia ir iškalba ubagas), pažiūrė: nekalbikas — tai ir neis į dangų. Juos galima pajaukti, iš jų pasitytioti. Štai Giedutis prastas eretikas, žiūrėk: žydai, žigoniai, latviai, vokiečiai, gudai — iš kur jie atsirado? Ir taip galvoju ir šiaip. Atėjo Altoristas (garsus tame krašte savo išmintia ir iškalba ubagas), pažiūrė: nekalbikas — tai ir neis į dangų. Juos galima pajaukti, iš jų pasitytioti. Štai Giedutis prastas eretikas, žiūrėk: žydai, žigoniai, latviai, vokiečiai, gudai — iš kur jie atsirado? Ir taip galvoju ir šiaip. Atėjo Altoristas (garsus tame krašte savo išmintia ir iškalba ubagas), pažiūrė: nekalbikas — tai ir neis į dangų. Juos galima pajaukti, iš jų pasitytioti. Štai Giedutis prastas eretikas, žiūrėk: žydai, žigoniai, latviai, vokiečiai, gudai — iš kur jie atsirado? Ir taip galvoju ir šiaip. Atėjo Altoristas (garsus tame krašte savo išmintia ir iškalba ubagas), pažiūrė: nekalbikas — tai ir neis į dangų. Juos galima pajaukti, iš jų pasitytioti. Štai Giedutis prastas eretikas, žiūrėk: žydai, žigoniai, latviai, vokiečiai, gudai — iš kur jie atsirado? Ir taip galvoju ir šiaip. Atėjo Altoristas (garsus tame krašte savo išmintia ir iškalba ubagas), pažiūrė: nekalbikas — tai ir neis į dangų. Juos galima pajaukti, iš jų pasitytioti. Štai Giedutis prastas eretikas, žiūrėk: žydai, žigoniai, latviai, vokiečiai, gudai — iš kur jie atsirado? Ir taip galvoju ir šiaip. Atėjo Altoristas (garsus tame krašte savo išmintia ir iškalba ubagas), pažiūrė: nekalbikas — tai ir neis į dangų. Juos galima pajaukti, iš jų pasitytioti. Štai Giedutis prastas eretikas, žiūrėk: žydai, žigoniai, latviai, vokiečiai, gudai — iš kur jie atsirado? Ir taip galvoju ir šiaip. Atėjo Altoristas (garsus tame krašte savo išmintia ir iškalba ubagas), pažiūrė: nekalbikas — tai ir neis į dangų. Juos galima pajaukti, iš jų pasitytioti. Štai Giedutis prastas eretikas, žiūrėk: žydai, žigoniai, latviai, vokiečiai, gudai — iš kur jie atsirado? Ir taip galvoju ir šiaip. Atėjo Altoristas (garsus tame krašte savo išmintia ir iškalba ubagas), pažiūrė: nekalbikas — tai ir neis į dangų. Juos galima pajaukti, iš jų pasitytioti. Štai Giedutis prastas eretikas, žiūrėk: žydai, žigoniai, latviai, vokiečiai, gudai — iš kur jie atsirado? Ir taip galvoju ir šiaip. Atėjo Altoristas (garsus tame krašte savo išmintia ir iškalba ubagas), pažiūrė: nekalbikas — tai ir neis į dangų. Juos galima pajaukti, iš jų pasitytioti. Štai Giedutis prastas eretikas, žiūrėk: žydai, žigoniai, latviai, vokiečiai, gudai — iš kur jie atsirado? Ir taip galvoju ir šiaip. Atėjo Altoristas (garsus tame krašte savo išmintia ir iškalba ubagas), pažiūrė: nekalbikas — tai ir neis į dangų. Juos galima pajaukti, iš jų pasitytioti. Štai Giedutis prastas eretikas, žiūrėk: žydai, žigoniai, latviai, vokiečiai, gudai — iš kur jie atsirado? Ir taip galvoju ir šiaip. Atėjo Altoristas (garsus tame krašte savo išmintia ir iškalba ubagas), pažiūrė: nekalbikas — tai ir neis į dangų. Juos galima pajaukti, iš jų pasitytioti. Štai Giedutis prastas eretikas, žiūrėk: žydai, žigoniai, latviai, vokiečiai, gudai — iš kur jie atsirado? Ir taip galvoju ir šiaip. Atėjo Altoristas (garsus tame krašte savo išmintia ir iškalba ubagas), pažiūrė: nekalbikas — tai ir neis į dangų. Juos galima pajaukti, iš jų pasitytioti. Štai Giedutis prastas eretikas, žiūrėk: žydai, žigoniai, latviai, vokiečiai, gudai — iš kur jie atsirado? Ir taip galvoju ir šiaip. Atėjo Altoristas (garsus tame krašte savo išmintia ir iškalba ubagas), pažiūrė: nekalbikas — tai ir neis į dangų. Juos galima pajaukti, iš jų pasitytioti. Štai Giedutis prastas eretikas, žiūrėk: žydai, žigoniai, latviai, vokiečiai, gudai — iš kur jie atsirado? Ir taip galvoju ir šiaip. Atėjo Altoristas (garsus tame krašte savo išmintia ir iškalba ubagas), pažiūrė: nekalbikas — tai ir neis į dangų. Juos galima pajaukti, iš jų pasitytioti. Štai Giedutis prastas eretikas, žiūrėk: žydai, žigoniai, latviai, vokiečiai, gudai — iš kur jie atsirado? Ir taip galvoju ir šiaip. Atėjo Altoristas (garsus tame krašte savo išmintia ir iškalba ubagas), pažiūrė: nekalbikas — tai ir neis į dangų. Juos galima pajaukti, iš jų pasitytioti. Štai Giedutis prastas eretikas, žiūrėk: žydai, žigoniai, latviai, vokiečiai, gudai — iš kur jie atsirado? Ir taip galvoju ir šiaip. Atėjo Altoristas (garsus tame krašte savo išmintia ir iškalba ubagas), pažiūrė: nekalbikas — tai ir neis į dangų. Juos galima pajaukti, iš jų pasitytioti. Štai Giedutis prastas eretikas, žiūrėk: žydai, žigoniai, latviai, vokiečiai, gudai — iš kur jie atsirado? Ir taip galvoju ir šiaip. Atėjo Altoristas (garsus tame krašte savo išmintia ir iškalba ubagas), pažiūrė: nekalbikas — tai ir neis į dangų. Juos galima pajaukti, iš jų pasitytioti. Štai Giedutis prastas eretikas, žiūrėk: žydai, žigoniai, latviai, vokiečiai, gudai — iš kur jie atsirado? Ir taip galvoju ir šiaip. Atėjo Altoristas (garsus tame krašte savo išmintia ir iškalba ubagas), pažiūrė: nekalbikas — tai ir neis į dangų. Juos galima pajaukti, iš jų pasitytioti. Štai Giedutis prastas eretikas, žiūrėk: žydai, žigoniai, latviai, vokiečiai, gudai — iš kur jie atsirado? Ir taip galvoju ir šiaip. Atėjo Altoristas (garsus tame krašte savo išmintia ir iškalba ubagas), pažiūrė: nekalbikas — tai ir neis į dangų. Juos galima pajaukti, iš jų pasitytioti. Štai Giedutis prastas eretikas, žiūrėk: žydai, žigoniai, latviai, vokiečiai, gudai — iš kur jie atsirado? Ir taip galvoju ir šiaip. Atėjo Altoristas (garsus tame krašte savo išmintia ir iškalba ubagas), pažiūrė: nekalbikas — tai ir neis į dangų. Juos galima pajaukti, iš jų pasitytioti. Štai Giedutis prastas eretikas, žiūrėk: žydai, žigoniai, latviai, vokiečiai, gudai — iš kur jie atsirado? Ir taip galvoju ir šiaip. Atėjo Altoristas (garsus tame krašte savo išmintia ir iškalba ubagas), pažiūrė: nekalbikas — tai ir neis į dangų. Juos galima pajaukti, iš jų pasitytioti. Štai Giedutis prastas eretikas, žiūrėk: žydai, žigoniai, latviai, vokiečiai, gudai — iš kur jie atsirado? Ir taip galvoju ir šiaip. Atėjo Altoristas (garsus tame krašte savo išmintia ir iškalba ubagas), pažiūrė: nekalbikas — tai ir neis į dangų. Juos galima pajaukti, iš jų pasitytioti. Štai Giedutis prastas eretikas, žiūrėk: žydai, žigoniai, latviai, vokiečiai, gudai — iš kur jie atsirado? Ir taip galvoju ir šiaip. Atėjo Altoristas (garsus tame krašte savo išmintia ir iškalba ubagas), pažiūrė: nekalbikas — tai ir neis į dangų. Juos galima pajaukti, iš jų pasitytioti. Štai Giedutis prastas eretikas, žiūrėk: žydai, žigoniai, latviai, vokiečiai, gudai — iš kur jie atsirado? Ir taip galvoju ir šiaip. Atėjo Altoristas (garsus tame krašte savo išmintia ir iškalba ubagas), pažiūrė: nekalbikas — tai ir neis į dangų. Juos galima pajaukti, iš jų pasitytioti. Štai Giedutis prastas eretikas, žiūrėk: žydai, žigoniai, latviai, vokiečiai, gudai — iš kur jie atsirado? Ir taip galvoju ir šiaip. Atėjo Altoristas (garsus tame krašte savo išmintia ir iškalba ubagas), pažiūrė: nekalbikas — tai ir neis į dangų. Juos galima pajaukti, iš jų pasitytioti. Štai Giedutis prastas eretikas, žiūrėk: žydai, žigoniai, latviai, vokiečiai, gudai — iš kur jie atsirado? Ir taip galvoju ir šiaip. Atėjo Altoristas (garsus tame krašte savo išmintia ir iškalba ubagas), pažiūrė: nekalbikas — tai ir neis į dangų. Juos galima pajaukti, iš jų pasitytioti. Štai Giedutis prastas eretikas, žiūrėk: žydai, žigoniai, latviai, vokiečiai, gudai — iš kur jie atsirado? Ir taip galvoju ir šiaip. Atėjo Altoristas (garsus tame krašte savo išmintia ir iškalba ubagas), pažiūrė: nekalbikas — tai ir neis į dangų. Juos galima pajaukti, iš jų pasitytioti. Štai Giedutis prastas eretikas, žiūrėk: žydai, žigoniai, latviai, vokiečiai, gudai — iš kur jie atsirado? Ir taip galvoju ir šiaip. Atėjo Altoristas (garsus tame krašte savo išmintia ir iškalba ubagas), pažiūrė: nekalbikas — tai ir neis į dangų. Juos galima pajaukti, iš jų pasitytioti. Štai Giedutis prastas eretikas, žiūrėk: žydai, žigoniai, latviai, vokiečiai, gudai — iš kur jie atsirado? Ir taip galvoju ir šiaip. Atėjo Altoristas (garsus tame krašte savo išmintia ir iškalba ubagas), pažiūrė: nekalbikas — tai ir neis į dangų. Juos galima pajaukti, iš jų pasitytioti. Štai Giedutis prastas eretikas, žiūrėk: žydai, žigoniai, latviai, vokiečiai, gudai — iš kur jie atsirado? Ir taip galvoju ir šiaip. Atėjo Altoristas (garsus tame krašte savo išmintia ir iškalba ubagas), pažiūrė: nekalbikas — tai ir neis į dangų. Juos galima pajaukti, iš jų pasitytioti. Štai Giedutis prastas eretikas, žiūrėk: žydai, žigoniai, latviai, vokiečiai, gudai — iš kur jie atsirado? Ir taip galvoju ir šiaip. Atėjo Altoristas (garsus tame krašte savo išmintia ir iškalba ubagas), pažiūrė: nekalbikas — tai ir neis į dangų. Juos galima pajaukti, iš jų pasitytioti. Štai Giedutis prastas eretikas, žiūrėk: žydai, žigoniai, latviai, vokiečiai, gudai — iš kur jie atsirado? Ir taip galvoju ir šiaip. Atėjo Altoristas (garsus tame krašte savo išmintia ir iškalba ubagas), pažiūrė: nekalbikas — tai ir neis į dangų. Juos galima pajaukti, iš jų pasitytioti. Štai Giedutis prastas eretikas, žiūrėk: žydai, žigoniai, latviai, vokiečiai, gudai — iš kur jie atsirado? Ir taip galvoju ir šiaip. Atėjo Altoristas (garsus tame krašte savo išmintia ir iškalba ubagas), pažiūrė: nekalbikas — tai ir neis į dangų. Juos galima pajaukti, iš jų pasitytioti. Štai Giedutis prastas eretikas, žiūrėk: žydai, žigoniai, latviai, vokiečiai, gudai — iš kur jie atsirado? Ir taip galvoju ir šiaip. Atėjo Altoristas (garsus tame krašte savo išmintia ir iškalba ubagas), pažiūrė: nekalbikas — tai ir neis į dangų. Juos galima pajaukti, iš jų pasitytioti. Štai Giedutis prastas eretikas, žiūrėk: žydai, žigoniai, latviai, vokiečiai, gudai — iš kur jie atsirado? Ir taip galvoju ir šiaip. Atėjo Altoristas (garsus tame krašte savo išmintia ir iškalba ubagas), pažiūrė: nekalbikas — tai ir neis į dangų. Juos galima pajaukti, iš jų pasitytioti. Štai Giedutis prastas eretikas, žiūrėk: žydai, žigoniai, latviai, vokiečiai, gudai — iš kur jie atsirado? Ir taip galvoju ir šiaip. Atėjo Altoristas (garsus tame krašte savo išmintia ir iškalba ubagas), pažiūrė: nekalbikas — tai ir neis į dangų. Juos galima pajaukti, iš jų pasitytioti. Štai Giedutis prastas eretikas, žiūrėk: žydai, žigoniai, latviai, vokiečiai, gudai — iš kur jie atsirado? Ir taip galvoju ir šiaip. Atėjo Altoristas (garsus tame krašte savo išmintia ir iškalba ubagas), pažiūrė: nekalbikas — tai ir neis į dangų. Juos galima pajaukti, iš jų pasitytioti. Štai Giedutis prastas eretikas, žiūrėk: žydai, žigoniai, latviai, vokiečiai, gudai — iš kur jie atsirado? Ir taip galvoju ir šiaip. Atėjo Altoristas (garsus tame krašte savo išmintia ir iškalba ubagas), pa

Tyro pirmavaizdžio besilgint

PR. VISVYDAS

Sigitas Geda, **MĖNULIO ŽIEDAI**. Eilėraščių. Išleido "Vaga" Vilniuje 1977 m. Viršelį ir vinjetas dail. Mikalojaus Vilučio. Leidinys 144 pusl., tiražas 6000 egz.

*

Kas domisi pavergtos Lietuvos poezija, tikriausiai ne kartą yra skaitęs Sigitą Gedą. S. Geda maždaug tebetiesia B. Sruogos, J. Baltrušaičio dainingą simbolizmą, žinoma, labiau naujovišką, ekspresyvią. Vaizduotės lakumu Geda gretinasi prie H. Radausko — tiek pasakiškai išradingomis metaforomis, tiek sugebėjimu vaizduotės išteklių pajungti skoningam kalbos ritmui.

Paskutiniame rinkinyje "Mėnulio žiedai", pačioje pabaigoje, S. Geda atskleidžia savo poezijos esmę:

*Taurumas mano sieloj pynės
su kilnumu, man iš krūtinės
švelni melodija tekėjo,
bet, palytėta žemės vėjo,
susikilo, eizėjo kaip molis*
(Ars poetica)

Kitoje šio eilėraščių strofoje Geda, kaip kadaise anglų romantikas W. Wordsworthas, intymiai piešia savo sąlyčius su gamta vaikystėje. Jis nėra tikras, "ar būna sieklai kur gražiau" mirus, bet aną gamtos grožį jis dabar neša "kaip motiną, kaip palikimą, kaip sapno nuotrupas". Tiesiog su platonišku pakilumu teigia neišdildomo pirmavaizdžio gėrį:

*Kažkur pačioj gilybėj slaptos
grožio sėklos ir daigai,
je iš aukštybių, pasiklydę,
ir tu juos sieloje laikai.*

Atseit, iš dvasinių aukštųjų srūva Gedos "švelni melodija". Kartais, palytėta negailestingų vėjų, ji turi eizėti. Čia bemaž prisimenama Edgar Allan Poe eilėraštis "Annabel Lee", kur taip pat pragaistingas nakties vėjas mirtinai pakerta gražiąją poeto viziją. Negalima teigti, kad "Mėnulio žiedų" turinys būtų elegiškas, ar pesimistiškas. Šviesių ir žydrų tonų čia yra ganėtinai. Net keliose ciklose ("Baltijos atsklandėlės", "Aštuonios mažos Snaigynės ežero atovaistės", "Pavasaris prie Baltijos") poetas skaidriai geriasi didžiū pasauliu. O melodingai džiaugtis jis sugeba kaip retas kitas dainius. Tokiais atvejais jo dvieliuose

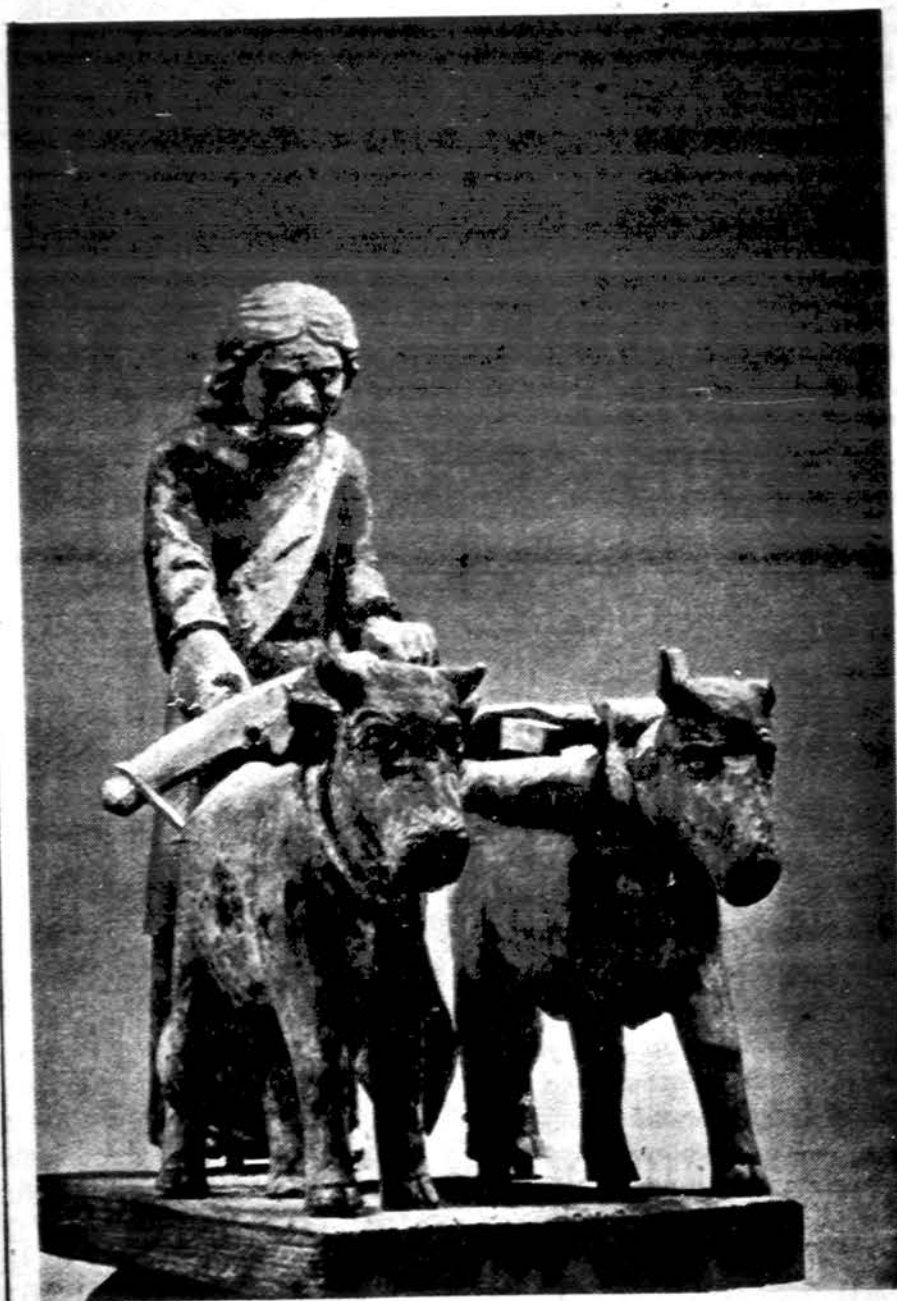
*Ima siausti ir iškiti melodijų
pynės,
tamsiai melsvos, smėlėtos, o
gal sidabrinės.*

Iš dvielių nupintas "Pavasaris prie Baltijos" irgi yra gyvatingas himnas svajingai žydrinei —

*Tai pirmavaizdis sielų, nors
tu nematai,
bet plasoja ir spindi žemai ir
aukštai.*

Apie Sigitą Gedą keliolika sakinių yra parašęs Pr. Naujokaitis "Lietuvių literatūros istorijos" IV tome. Poetas gimė 1943 m. Paterių k. Veisiejų vls., Seinų apskrityje. 1966 m. Vilniaus universitete baigė lietuvių kalbos ir literatūros studijas. Šiandien jis reikiąsi ne vien kaip originaliausias poetas, vaikų poezijos autorius, vertėjas, bet ir kaip smailštus kritikas, drąsiai pasisakęs už minčių ir formų šviežumą literatūroje.

Gedos nuotrauką pirmą kartą pamačiau jo debiutinės knygos "Pėdos" (1966) applanke. Tada, žiūrėdamas į smingantį masių žvilgsnį, pagalvojau: "Tikras poetas — maištingi plaukai, pavergiamos akys, plati kaktas, smakro, nosies, lūpų derinyje žaidžia

Artojas — lietuvių liaudies skulptūra iš šv. Izidoriaus grupės Dumsikių km., Raseinių vls.

melodija..." "Pėdas" gavau iš tragiškai žuvusio rašytojo Juozo Tiniūno. Juozas pranašavo Gedai didelę ateitį. "Isiskaityk, čia kažkas ligšiol negirdėto mūsų lyrikoje. Knygos nereikės gražinti, aš žinau, ji tau patiks".

Suprantama, Gedos judrus eliaivimas ir gana tirštas, vaizdingas turinys, o ypač naujoviška frazuotė patiko. Ir dar kaip! Jau tuomet įsikėlė keistas lietuviškų akių išryškinimas: "Stačios akys medinių dievukų — / Ar ne mano: Ne tavo akys?" Kitoje vietoje, vaizduodamas kelionę po Rusiją, Geda su pilietine drąsa pastebi, kad ji per naktį lydi "siluetai — neteislingai išvežtu".

1967 m. poetas išleido "Strazdą" — išraiškia metaforika ir įvairiais alogizmais persunkta poema, kurioje mūsų liaudies dainius Strazdelis pavirsta siurrealistine būtybe. 1972 m. pasirodė "26 rudens ir vasaros giesmės", dar labiau pabrėžusios poeto polinkį į siurrealistinį vaizdą ir gamtos sudvasinimą. Pastaroji knyga susilaukė aukštųjų komentarų iš partijos ideologų pusės. Gedos simbolizmas jiems buvo neįkandamas, todėl ir peiktinas. Tačiau poetas kažkaip ištrūko iš jų nagų, nes tuo metu pradėta ruošti Čiurlionio gimimo šimtmečio paminėjimui. O mūsų Čiurlionis savo paveiksluose juk irgi šneka ne mažiau originaliomis, kai kada sunkiai suprantamomis metaforomis.

Nedidelio formato "Mėnulio žiedų" apipavidalinimą atliko Mikalojus Vilutis, sumaniai ant aplanko išdėliojęs aštuonių ciklų pavadinimus ir jų simbolius. Jau vien iš šių pavadinimų matyti, kokia įvairi yra Gedos tematika ir kaip jis po kalbos stogu sutalpina: ir aiškutėlį lyryzmą, ir literatūrinę patirtį, asmeninius pergyvenimus, ir gilią prasmę vaizduotės "Bilhana" — penkios mėlynos pynės Čauros Pancaškos atminimui; "Nakties žiedai" — paskyrimų poema François Villonui; "Baltijos atsklandėlės" — gilūs lyriški šešėliai; "Kasandra" — pranašingo žodžio, aukojimo, svajonės, gyvasties ir mirties apdainavimas; "Gėlės Pabliu Pikaui"; "Aštuonios mažos Snaigynės ežero atovaistės"; "Vilniaus baladės". Po to seka

paskiri eilėraščiai. Čia skaitome Gedos lyryzmo gražius pavyzdžius, kaip: "Baltoji varnelė", "Mėnulis sidabro gėlė", "Ruduo su gudulėjom", "Ars poetica".

Ritmo muzikalumas ir žodžio gaivumas — tai S. Gedos poezijos veiklieji sparnai. Eilėraščių žanruose, skandavimo bei rimavimo dalykuose jis laikosi disciplinuoto klasikos būdo. Bet šioje, formos valia valdomoje lyrikoje vyksta kalbos ribų praplėtimas. Atgyja lig šiol miegojęs žodynas. Kasandros, likimo pranašautojos, aukojimo poetas uždeda karūną žodžiui ant galvos. "Bilhano" antroje pynėje, žodis, pavadinęs "šėvamedį, alyvą, nendrę", "kaip baltas dievas tolyje plėtoj". "Hoelderlino vasaroje" poetas neša skaisčią žodžio auką — jo širdies ilgai šveistą brangakmenį.

Geda išjudina ir archaiskos kalbos šėpinius: barbarizmus, reitai vartojamas tarmybės, senosius simbolius. Todėl jo sakiny, kad ir tirštas įvaizdžiais, išlieka erdvus: skaitydamas jauti istorinę ir dvasinę gelmę.

Trumpame etuide neįmanoma aptarti svaresnę dalį tų gautinių motyvų, kurie švyti "Mėnulio žieduose". Eilėraščius pakartotinai skaitant, pasitvirtina sena tiesa, kad gera poezija įkvepia žmogų pažinimui. Anot Hoelderlino, poetas moko, o ne aprašinėja. Sigitas Geda žodžiais, poetas yra "žemės varganos sakytojas". Šia prasme užintriuguoja François Villonui skirti "Nakties žiedai". Villonas — juk tai legendinė poezijos asmenybė, žavinti savo gyvenimo rupiu žemiškumu ir drauge pakilia įtampa. Dar sykį einu bibliotekon skaityti Villono biografijos, dar kartą originalio ir vertimo pagalba įrinku į Villono poeziją: mažąjį ir didįjį testamentus, gėriusio baladžių konkretų dainingumą. Taip pat prisimenu, jog poetas J. Aistis irgi domėjosi Villonu — Aistis irgi eilėraščiui "Zenkit" pailaudėjo garsiojo eilėraščio "Baladės des dāms du temps jadis" refreną "Mais ou sont les neiges d'antan! (kur yra pernykštis sniegas?). Tjį po tokių studijų ir apmąstymų paaiški, kaip jautriai Geda suprato ir kaip viskusiai transformavo Villono situaciją.

"Nakties žieduose" jis praeina poeto — valkatos, bėglio, romantiško svajotojo — sieles balsu. Kas itin svarbu — lietuvių kalbos priemonėmis priartėjo, galima spėti, prie viduramžių pabaigos nuotaikų.

Jeigu meno gaivumas ir taurumas protarpiais suspindi šiuolaikinio avangardo apraiškose, tai Villonas, anuometinis nuotykinio avangardo atstovas, žinoma, kuklesnis ir dievobaimingesnis. Gedos eilėraščiuose yra vienas iš tauriausių. Jis anuomet savo sopulingą likimą padėjo Viešpačiui po kojų ir atsivėrė prieš visą pasaulį. Žinojo, kaip sunkiai laimima laisvė ir kaip žmogui yra būtina atgaila. Kalėjimo lėdyneje Villonas žiūrėjo mirčiai į akis ir laukė maloningumo (gerai, kad tada valdovai buvo poetams gailestingi). Gedos poemo-

Sigitas Geda

PASKUTINIOJI PUOTA

*Ir taip nuaidi angelo trimitas
ir žalias gluonis lūžta pamary,
ir kaukia šuo, iš žemės išvartytas,
o smulkėj geria latrai keturi,
o jau nuaidi angelo trimitas.*

*Jau rūmai ištuštėja ir pavirsta,
taurė auksinė, o dangaus slikaute
regiu kometą tarši Dievo pirštą,
ir pasileidžia elgetos riečia,
o rūmai ištuštėja ir pavirsta.*

*O mes jau geriam paskutinį lašą
ir puolame prieš Viešpatį girti,
baigiam laikę golgotą savo nešm
ir buvome iš anksto pasmerkti,
o mes jau geriam paskutinį lašą.*

*I mūsų žemę angelo neleiskit,
stipriausieji telaužia jo sparnus,
sparnai žydri, o akys tolioks vaikiškos
ir pilnos pirmapradžiškos liepsnos,
i mūsų žemę angelo neleiskit.*

*Garsyn, garsyn artėjantys trimitai,
ir drebą broliai, perversi smėly,
tikslai tu vienas liksi išganytas,
o amžinosios užkrošės svirply,
tikslai tu vienas liksi išganytas.*

*Niūrus bretonas vejas jūrų žuvį,
o josios akys kupinos aitraus
spindėjimo, o sibišino liežuviui
nuo žemės mus kaip dulkeles nubraukus,
bretonas veltui vejas jūrų žuvį.*

*Atleisk mums, Dieve, visą mūsų kaltę,
atleisk mums sau ir Viešpačiui atleisk,
neleisk mums prie tavo lūpų šalti,
greičiau išgelbėk ir greičiau mutesk,
atleisk mums, Dieve, visą mūsų kaltę.*

MARO METŲ GIESMĖ

*Klausyk, pasmėlus vasara ir rožė,
ir tu eini dainuodamas keliais,
aplinkui srūva upės ir pajudę
namyra paukščiai mostais dideliais,
ak, šitas maras, gėlės prasikėlę
nuvysta, tu eini, šalia
dvi palydovės tavo, tamsios vėlės,
tu, jas gražiai užbūrei dūdele.*

*Išmėręs kraštus, šuliniai užžėlę,
pritraišioti kadaise gyvuliui
čia buvo, mykia jų šešėliai,
grandinės tamsios greit tave apjuos,
naktvok, naktvok — tau snabžda juodos vėlės,
prie šito kelio, šito krašto juodo
tavoji siela žydinti kadais
pripuolus buvo: moterys, mergaitės
gražiausiasias jų papuošdavo žiedais.*

*Tolynėjai tu, kažin ko jieškojai,
paikidama ir meilę, ir sapnus,
bet emė niauktis Viešpaties šilajai,
pažėrėn raitytuos apynius
jau buvo šmėklos... Varna arime
sukliko virš šviesios galvos artojo,
žmogutis, vežęs vėlinį vežimę,
pradėjo burti, reg, vakarėja,
pražlės tėvas, motina tenai,
virš jo galvos išsikleidė platieji
mirties sparnai...*

Šv. Mykolas Arčangelas — lietuvių liaudies skulptūra Skapiškio valsčiuje, Rokiškio apskrityje

*Čiai toliau tu, kažin ko ilgėjais,
prabusdamas lytėdavo gėles,
bet emė pišti nykius žemės vėjai
i nuosaliausias sielos kertele,
sustok, sustok, ant šito žydro kalno,
kur svyra kryžius — motina tava,
prie josios kaukų, prie šiurkštaus jos dūno
priglus galva...*

*Ilgai klausei tu vasaros ir rožės
ir svaiginaisi taik laukais žaliais,
dabar girdi — kapų kalnelis ošia,
eik jo keliais,
ilgai dulkėtasis Dievo pakelias,
mirties keliais...*

JOTVINGŲ ŽEMĖ

*Parvažiauvu namo gegužės mėnesį,
ir aiškiai buvo galima matyti
Boružės, gulbinės po akmenėliais,
O prie upelių landžiojo karvutės.*

*Kvepėjo alksnių luobu. Žmonės
Sodino bulves. Lyg kokias dvasias
Vaikai, arkliai ir traktoriai, ir kovarniai
Pleveno prie pat žemės, vagose.*

*Ten buvo vandenys. Mėnulio pusė.
Koplytstulpiai ir peršviestas genys.
Žalių šakių erdvėj pasikleidę pušys.
Raudonas kaimas. Baltas gyvulių.*

*Ir visos šito krašto dienos —
Kaip jotvingiai ant didelių kalnų.
Gulėdamas tarp moterų ir diemėdžių,
Klausiausi — šventas Jurgis vandeni.*

*Subėgė mano seserys ir broliai
Dar pasakyt norėjo man kažką.
Aš juos paglostiau šviečiančia ranka.
Jau už žalias ažuolo altorius.*

(Iš rinkinio "Mėnulio žiedai")

Nauji leidiniai

• **MŪSŲ VYTIŠ, 1978 m.** Nr. 2. Skautiškos minties jaunimo ir vadovų žurnalas. Leidžia Akademini skautų sąjūdis. Redaguoja Ant. Saulaitis, S.J., 2345 W. 56th St., Chicago, IL 60636. Administruoja Alfredas Kleinaitis, 11044 W. 84 Pl. Willow Springs, IL 60480. Prenumerata metams JAV ir Kanadoje — 6 dol.

Numeris skirtas Seštajai stovyklai Australijoje. Beveik visi rašiniai ir nuotraukos skirti šiam įvykiui.

• **VYTIŠ, 1978 m. gegužės mėn.** Nr. 5. Lietuvos Vyčių mėnesinis žurnalas. Redaguoja Loretta I. Stukas, 1467 Force Drive, Mountside, N. J. 07092. Administracijos adresas: 2524 W. 45 St., Chicago, IL 60632. Metinė prenumerata — 8 dol.

Žurnale kai kurie straipsniai spausdinami anglų kalba, o kai kurie lietuvių kalba. Pustapiai iliustruoti nuotraukomis. Šį kartą daug dėmesio skiriama lietuvių kambariui valstybiniam Wayne universitete, Simo Kudirkos filmui, gen. Lietuvos konsulės J. Daužvardienės pagarbimui ir kt.

sietuvą". Širdis tik tada pravirktis yra pasakęs: "Poetas turi siekti kažko tyro". Man regis, Sigitas Gedos poezijos visuma kaip tik ir yra būtina atgaila. Kalėjimo lėdyneje Villonas žiūrėjo mirčiai į akis ir laukė maloningumo (gerai, kad tada valdovai buvo poetams gailestingi). Gedos poemo-

As jos niekuomet negalėsiu pažadinti.

Ekumeninės idėjos Dobilo „Blūde“

(Atkelta iš 2 psl.)

„Pamokslo tema buvo tokia, kad jis sau geresnės ir naudingesnės ir įsivaizduoti negalėjo: sakytas gvilde kaip tik tuos klausimus, kurie taip jau seniai slėgė viršaičio širdį. Kantička skyrė žmones į dvi dalis: katalikus, kurie buvo išmintingi ir geri, iš kurių rekrutavosi išrinktieji Dievo ir šventieji, ir sveitumtikius ir netikėjus, kurie ne tik kad visi buvo paskirti į amžiną prapultį, išėjus, žinoma, tuos, kurie, pamatę savo klaidas, priima katalikų tikėjimą... (124).

„Pamokslą Kantička pradėjo nuo socialistų charakteristikos. Jo nuomone, jie niekas kitas, kaip tik Bažnyčios priešai, kurių jau tiek buvę ir dar gal daugiau būsių, juos siunčias pragaras ir jų vienodas likimas: čia žemėje gėda, o ten — tas pats pragaras, iš kurio atėjė... (126).

Jis baro už bičiuliavimą su visokiais eretikais, bedieviais, socialistais: „Kur jūs protas? Jūs, avigaliai? Argi jūs manote, kad, kartu su tais... gėrė ir valgė, kartu su jais linksminęsi, ar jūs manot paskui aname gyvenime atsiveikint ir eiti jau į dangų, o jie tegul eina į pragarą? Ne, gudročiai!... kartu bičiuliavotės, kartu ir prašom... į pragarą, kur visiems tokiems vieta. Bažnyčia apsisė ir be jūsų, bus kam ją ginti, Dievas ir iš akmenio gali padaryti didžiausius kovotojus už Bažnyčią, jos pragaro vartai nepergalėję ir nepergalės... o jūs prašom į pragarą! Į pragarą! Į pragarą! Į pragarą!“ (128-129).

Bajoriūnas, išgirdęs tokį pamokslą, pasijunta ne tik nekrikščioniškai, bet ir stabmeldžiui: „Ta tiesa, kaip gyva atsisotų jam prieš akis, atminęs vieną atsitikimą iš savo gyvenimo. Kažkada jo kaimynystėje gyveno latvis nuomininkas. Tas latvis jam patiko, ir jis iš tikro su juo susibičiuliavo ir pamilo jį taip, kaip savo tikrą giminingą. Taip su tuo sveitumtikiu ir sveitumtikiu bedraugaujant, jam sykį užėjo klausimas, ar galimas daiktas, kad tokie žmonės, nors ir nekatalikai, būtų prakeikti. Ilgai viršaitis mąstė, laužė galvą, skaitė visokias knygeles..., pagaliau per išpažintį klausė savo dvasiškojo tėvo, tačiau to klausimo neišėjo. Kunigas, turbūt gerai nesupratus, net subarė: — Ką čia, girdi, niekus plepi, sakyk, kuo nusidėjai? (129-130). Tada pasimeldė ir priėjęs išvados, „kad nei vienas geras žmogus, kaip jis netikėtų, nežūsiąs. Dievas esąs visų geriausias tėvas, ir gailėtingas, ir neišpasakytai maloningas. Jei šiaip jau tėvas nenori niekados savo vaikams pikto, tai kągi bekalbėti apie dangaus tėvą. Tu nei vieno neatmesi, glausi kaip galėdamas po savo sparnu visus, ar jis šoks būtų, ar toks...“ (130). Tokios išvados priėjęs, Bajoriūnas buvo ramus. O pamokslas atvėrė akis, kad jis klydo: „Jei jau taip kiekvienas galėtų būti išganytas, tai kamgi būtų reikėję siųsti Tau savo Sūnų ant žemės, kam reikėjo Išganytojų kentėti, apaštalus rinkti, juos į visą svetietį išsiuntinėti. Kam reikalinga ta Bažnyčia, kunigai, sakramentai, kad ir be jų eretikas arba koks stabmeldis būtų išganytas...“ (130).

Po pamokslo Bajoriūnui „dabar niekas daugiau nerūpėjo, kaip tik Bažnyčia ir paties išganytas. Visą pasaulį jis padalino į dvi dalis: kovojančią ir niekadą nepergalimą Bažnyčią ir jos piktus priešus... Dabar tik reikėjo žiūrėti, kad nepapulti į Bažnyčios priešų skaičių“ (131). Bajoriūnas net pradėjo galvoti apie kankinio mirtį už Bažnyčią (151).

Dabar Bajoriūnas gyveno kun. Kantičkos pamokslo mintimis, ėmė analizuoti savo pažįstamus: geri — negerai: „savo mintyse drąsiai įsileidavo į kito gyvenimą... Jis skaitė dabar tai beveik savo priderme: renantis į karą, reikia būtinai žinoti,

Koplytėlė Svobickio kaime, Joniškėlio apylinkėse

kas bus jo priešai ir kas lygiai su juo kariaus...“ (172).

„Sykį jis kažkaip prisiminė, kaip jo nabašinkas tėvelis žiūrėjo į sveitumtikius, kaip jis latvis — liutierius, kurių jis daug pažino, girdavo ir, eidamas stačiai prieš visų nuomonę, tvirtindavo, jog kiekvienas žmogus, jis gali būti šoks ar toks, liutieris ar katalikas, jei jis būsiąs geras, visados tapsiąs išganytas. Tą nuomonę nabašinkas atvirai skelbdavo, dažnai net viešai susirinkimuose išreiškėdavo, nors daugumas, kuriems jis visame kame buvo didelis autoritetas, ir jų labai gerbiamas, šitame klausime jam dažniausiai pasipriešindavo... Jo įtekmei reikia priskaityti, kad ir šūnus ne kitiškai veizėjo į sveitumtikius. Dabar, atstovstam Kantičkos ant tikro kelo ir visai kitaip į tą pasaulį žiūrėdamas, viršaitis rodėsi..., jog gal būtų, kad jo nabašinkas tėvelis... neišganytas“ (172-173).

„Ta dvasios stadija, į kurią dabar įėjo Bajoriūnas..., galima pavadinti desperacija. Abejonė apie tėvelio išganytą, tai biau ir pagunda, bene biau ir kokia, kokias jis savo gyvenime patyrė...“ (174). „Viršaitis kartais į tokias abejones ir tamsenybes įbrisdavo, jog jam rodydavosi, jis į kokią bedugnę besmėngas“ (174). Norėdamas atgauti ramumą, eina išpažinties pas kun. Kantičką, pasuk kalbasi klebonijoje. Vėl Kantička užkelia jį į dvasines aukštybes, bet jose jis išsilaiko kur kas trumpiau. Dobilas pasakyto: Bajoriūnas buvo pakeltas ligi dangaus, bet vėl nusileido į žemę. Bajoriūnas pats stebisi, kodėl jam taip staiga dingio ramumas: „Aš gi dariau, kiek galėdamas ir suprasdamas taip, kaip Bažnyčia liepia: meldžiaus, daviau mišiomis, klausiausi kunigo... Kodėl?...“ (1922). „Jei Dievas duoda mums įsakymus ir nuo mūsų reikalauja, tai iš savo pusės turi vežėti, kad mes tuos įsakymus galėtume išpildyti. Turi duoti viską, kas reikalinga. Nu, ką tu dabar žmogus darysi, kad tave drasko į visas puses? Nežinau nei kur eiti, nei ką daryti, nors liks į žemės!“ (193).

Savo mintyse ir svarstymuose jis pradeda abejoti Kantičkos išvedžiomais, susigriebęs tuos abejojimus vadina blūdu, vėl pasaulį dalija į išrinktuosius ir prakeiktuosius, net pramynė takelį prie koplytėlės sodelyje, kur neramiaisiais momentais eidavo melstis. Kuop toliau, tuo blaviau Bajoriūnas ėmė žiūrėti į gyvenimą, rečiau savuosius svarstymus bevadino blūdu. Taip apsimiręs,

sulaukia Karklynkio atlaidų dienos, kada ten, rinkelėje, turėjo kalbėti socialistas, kurį jis šiaip išvaizdavo: „priešakyje tos gaujos, kaip jautis, išvertęs akis, ejo su revolveriu rankoje socialistas, kuris kažkodėl išrodė jam dabar panašus į negražų plaukais apžėlusį gudą“ (274). O kai pamatė kalbantį socialistą, išsitarė: „Kad iš tiesų ne i ciličiką panašus, ar čia man akys bus apsitavavavavavusios, ar kas. Kaip į kunigą būtų panašus. Be ūsų, be barzdos. Toks gražus“ (307). Ramiai klausio jo kalbos, svarsto, ką teisingai ir neteisingai tvirtina. Priėina išvados, kad ir kun. Kantička, ir socialistas kai kuo panašūs, nes atstovauja kraštutinumams. Grįždamas namo, svarsto girdėtą kalbą, vėl blūdią, bet mėnesiena, gimtojo kaimo slėpiningas vaizdas veiks minančiai. Grįžęs vėl suklupo vidurnaktį prie savo sodo koplytėlės ir ilgai meldėsi. „Pabudęs iš to pagavimo, rado jis visai persimainiusį pasaulį ir save.“

Pasaulis nebeišrodė jam toks baisus, kaip per visą tą laiką, kada jį kankino visokios abejonės ir tėsės nuožiausias sielos karas... Rodosi, kad nebebuvo jau žmonių, tų žmonių, kurie taip kits kitą niekina, persekioja, bet buvo tik Dievo gėrybė, kuri per tuos menkus, silpnus sutvėrimus eina prie savo mums visai nesuprantamų aukščiausiųjų ir praklinasiųjų tikslų“ (396).

„Nors ant rytojaus viršaitis ir nebejautė tokio ramumo ir malonumo, kaip vakar prie koplytėlės, tačiau pagrindinė vakarykščio pagavimo mintis, jog kiekvienas tarnauja Dievui savotiškai ir tarnauja taip, kaip Dievas nori, ir kad Dievas naudojasi silpnais sutvėrimais, kokiais yra žmonės, pasiekimui savo praklinasiųjų tikslų — ta mintis jam buvo aiški, ir ji pasiliko tokia per visą revoliucijos laiką“ (398).

Bajoriūnas revoliuciją savyje laimėjo, kai rado sintezę tarp kraštutinumų, kai savo paties svarstymais ir sveika kaimiečio nuovoka priėjo prie tolerantiškų pažiūrų, kurias pusimčių metų vėliau ėmė skelbti II Vatikanas susirinkimas, jas pavadinęs ekumeninėmis.

Šeštoji Pabaltijo studijų konferencija

ALINA STAKNIENE

(Tęsinys ir praėjusio šeštad.)

Šeštoje Pabaltijo studijų konferencijoje, geg. 11 — 14 d., Toronte svarstytas Pabaltijo žydų klausimas susilaukė plataus dėmesio mūsų spaudoje. Analitinių „ramumų“ ypač pasižymėjo *Tėviškės Žiburių* Nr. 21 redaktoriaus pasisakymai. Taip pat pažymėtinai ir dr. J. Jakšto ir dr. V. Stankaus straipsniai *Dirvoje* (nr. 22 ir nr. 23). Jie pozityviai vertino šios temos įtraukimą į konferencijos programą, bet pateikė ir kritiškų minčių.

Kaip ten bebūtų, vis tiek galia, kad ši kontroversinė tematika stipriai atitraukė dėmesį nuo kitų svarbių temų, svarstytų šioje konferencijoje. Tokiojo srityje kaip tik literatūra, kuri plačiai rezervuota konferencijoj buvo paskaityta daug vertingų darbų. Ji pritraukė tiek daug klausytojų, kad jie netilpo auditorijoje, kai kuriems teko sėdėti ant laiptelių, ar stovinėti pasieniis.

Literatūros srityje buvo 5 sesijos, po vieną skirtos prozai, poezijai, dramai, vertimų problemoms, ir literatūros teorijai bei kritikai. Be to dramai buvo skirta ir viena tautosakos sesija — „Pabaltiečių drama ir tautosaka“. Buvo ir specialioji teatro diskusinė grupė pabaltiečių dramos bibliografijos klausimu. Taigi drama buvo plačiai nagrinėjama.

Cia daugiausia lėmė ir dviem iš šių sesijų vadovavo Alfredas Straumanis (Southern Ill. Univ.), Pabaltiečių dramų projekto iniciatorius ir vedėjas, pastatęs pabaltiečių dramų anglų kalba savo universitete ir išleidęs dramų antologiją su 6 lietuvių, latvių ir estų dramom *Confrontation with Tyranny*. Antras šios antologijos tomas, skirtas tautosakinio pobūdžio dramoms, netrukus irgi išeis iš spaudos.

Tautosakinė sesija, kurioje buvo nagrinėjamos trys dramos iš būsimos antologijos, savo darbu apie dabartinę Lietuvos rašytojo Kazio Sajos dramą *Devynbėdžiai* skaitė Eglė V. Zygaite (Indiana Univ. graduantė). Šioj dramoj vaizduojamas tikras, gyvas kaimas mitinėj Dainavos šaly. Ji išskėlė tautosakinius motyvus, kurie, perpdami realistinę tikrovę fantastiniais elementais, sukuria antrą tikrovę, ir papildoma veikalą turtiniais niuansais.

Toj pat sesijoj Felix J. Oinas (Indiana Univ.) apibūdino esto

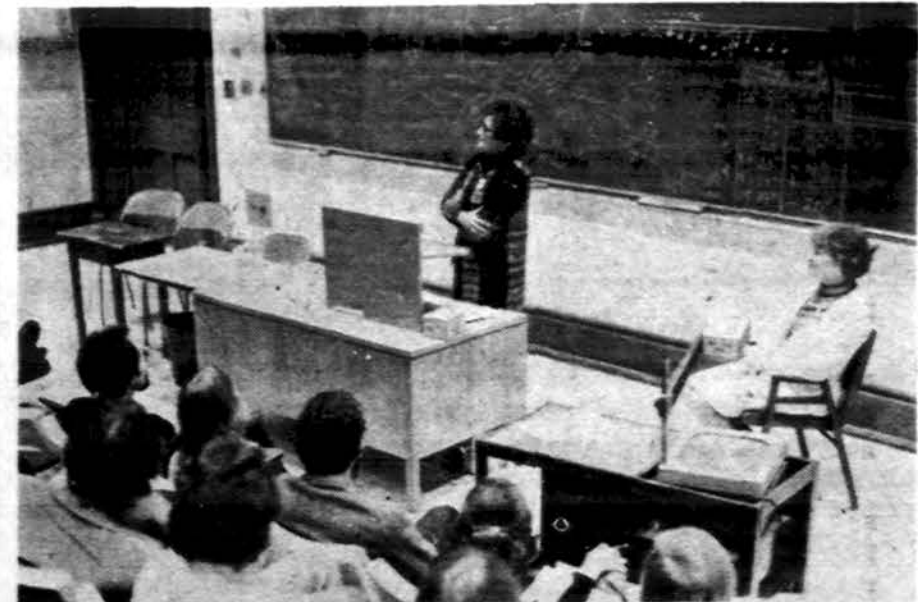
Oskar Luts fantastinius mitologinius vaidinimus, o Vaiva Vikis Freibergs (Montreal Univ.) nagrinėjo latvių tautosakinius elementus Anos Brigadere pasakinėje dramoje.

Kitoj sesijoj, skirtoj dramai, Bronius Vaškešlis (Lafayette Coll.) skaitė savo darbą „Poetate teatro“, kuriame nagrinėjo du scenos veikalus: Balio Sruogos *Milžino paukštmėj* ir Kazio Binkio *Generalinė repeticija*. Jis išryškino Sruogos lyrinis „vidinius monologus“, kuriais išreiškiamos sudėtingos minties būsenos ir sprendžiamos didelės įtampos jausminės problemos.

Sruogos heroinei žmogaus vizijai Vaškešlis prieš pastatė Binkio charakterį, įstrigusių situacijoj „žmogų — auką“, nepajėgiantį elgtis kaip individas. Net ir „pirandelišką“ autorius negalėjo nieko pakeisti, nors tai jo paties gyvenimas vyksta scenoje.

Apie Balį Sruogą idomų darbą skaitė Kristina Sabalytė (Southern Ill. Univ. graduantė).

Poezijos sesijai vadovavo estas poetas Ivar Ivask (Oklahoma Univ.) kuris yra *World Literature Today* (buvusio *Books Abroad*) žurnalo redaktorius, išrinktas AABS prezidentu (president-elect). Sesija buvo skirta „dvikalbiams pabaltiečių poetams“. Pats Ivar Ivask rašo keliomis kalbo-

Iš Šeštosios Pabaltijo studijų konferencijos Toronte, Kanadoje. Prof. dr. Marija Gimbutienė kalba Archeologijos ir senosios istorijos sesijoje. Greta sėdi Joan Todd.

mis ir iš pagrindų pažįsta lietuvių ir latvių naująją poeziją, kuriuos yra nemazė išvertęs.

Jo „Innere Sprachform“ analizavo Victor Terras (Prown Univ.).

Apie Jurgio Baltrušaičio simbolistinius įvaizdžius pranešimą skaitė Rimvydas Šilbajoris (Ohio State Univ.), buvęs AABS prezidentas. Jis aktyviai dalyvauja kiekvienoj konferencijoj, vadovauja sesijoms, diskusijoms ir randa laiko skaityti savo darbus.

(Penktojoj konferencijoj Columbijos universitete, New York, prieš dvejus metus jis analizavo Henriko Radausko poeziją).

Apie kitą dvikalbį poetą, Oskarą Milašį, kuris sakė esąs „lietuvių poetas, rašąs prancūziškai“ skaitė Vytautas Jonynas iš Montrealio. Jo tema buvo „Gimtojo krašto kera“ O. W. Milašiaus poezijoje.

Nors šio poeto kūryba ir priklauso prancūzų, o ne lietuvių literatūrai, joje yra kažkoks mums savitas elementas. Prancūzai kritikai joje anksti pastebėjo kažko-

kį jiems „egzotišką“ tonaliteta, „un frisson nouveau“.

Poeto gyvenimas buvo nerami „dvasinė kelionė“, įsiejojimas naujų teritorijų ir kartu grįžimas atgal į vaikystę, į gimtinę. Šia tema aš pati kitados rašiau *Lituanus* žurnale — Jonynas apie tai užsiminė. Jis pažvelgė į šią temą iš naujos perspektyvos. Vie-nišas ir liūdno vaikystės prisiminimuose Milašius įsiejojo savo šaknų ir kartu tvirto pagrindo po kojom, dvasinės ramybės. Bet tai ir yra dvikalbio poeto žmogiską dilemą — įsiejojimas savojo identiteto. Tai yra taip pat ir psichologinis sprendimas — vaikystės trauminės patirties priėmimas, reikalingas vidiniams konfliktams išspręsti ir dvasinei pusiausvyrai atgauti.

Jonynas taip pat paminėjo Milašiaus įtaką naujajai lietuvių poezijai, jo kūrybos įtraukimą į 1969 m. almanachą *Poezijos pavasaris*, ir neseniai lietuviškojojo pogrindžio spaudoj pasirodžiusius jo auklės prisiminimus (Nukelta į 5 psl.)

AMERICAN INTERNATIONAL HOLIDAYS

„The Shortest Distance Between Two Points“

465 Statler Office Building * Boston, Massachusetts 02116 * Tel. 617-482-1885

1978

Kelionės į Lietuvą

IŠ CHICAGOS

Aplankysime: Maskvą, Vilnių, Frankfurtą ir Varšuvą.

VIENOS SAVAITES KELIONĖ (Maskvoj 1 naktis, Vilniuje 5 naktys, Maskvoje 1 naktis).

IŠVYKSTA IŠ JAV

Rugs. 17 d.

Rugs. 24 d.

Spal. 8 d.

Spal. 15 d.

GRĮŽTA Į JAV

Rugs. 25 d.

Spal. 2 d.

Spal. 16 d.

Spal. 23 d.

Vilniuje nuo 9/19 iki 9/23

" 9/26 iki 9/30

" 10/10 iki 10/14

" 10/17 iki 10/21

KAINA

\$999.00

\$999.00

\$999.00

\$999.00

DVIEJŲ SAVAITIŲ KELIONĖS (Frankfurte 2 naktys, Vilniuje 5 naktys, Maskvoje 2, Varšuvoje 4 naktys)

Rugs. 15/78

Rugs. 22 d.

Spal. 4 d.

Spal. 12 d.

Rugs. 30/78

Spal. 7 d.

Spal. 19 d.

Spal. 29 d.

Vilniuje 9/19 iki 9/23

" 9/26 iki 9/30

" 10/10 iki 10/14

" 10/17 iki 10/21

\$1099.00

\$1099.00

\$1099.00

\$1099.00

JOSŲ KELIONĖJŲ ĮSKAITOMA:

- Kelionė į abi puses iš Chicago iki Frankfurto ir Maskvos
- Valgiai ir gėrimai skrendant
- Pirmos klasės traukiniai su miegamaisiais iš Frankfurto į Maskvą
- Pirmos klasės kambariai su privačia vonia, dviem kambariais
- Trys valgiai kasdien tikrai USSR
- Pervėžimas iš aerodromų, geležinkelio stotų iki viešbučių
- Vietovių apžiūrėjimo ekskursijos į Kauną ir Trakus
- Bagazo tvarkymas (44 sv.) USSR
- JAV Tarptautinių transportacijos mokesčiai

NEĮSKAITOMA: Sovietų vizų mokesčiai \$15.00 vienos savaitės kelionei. Sovietų ir ir Lenkijos vizų mokesčiai \$35.00 dviejų savaitių kelionei. Už gautas aplikacijas mažiau negu 30 dienų prieš išvykimą bus reikalinga primokėti \$10.00.

PRASOME DEMESIO: Visų oro kelionių kainos baigėsi 1978 m. kovo 31 d., o naujos kainos dar nepatvirtintos. Dėl to American International Holidays garantuoja, kad ekskursijų nariai visada mokės žemiausiai galimas kainas išvykimo metu. Šis preliminarus pranešimas gali būti pakeistas.

— o o o o —

Noriu dalyvauti jūsų kelionėj į Lietuvą, kuri įvyks...
Siunčiu \$_____ kaip užstatą □ kaip pilną apmokėjimą □ už _____ asmenis (skaicius).
Rašykite čekį ar money order vardu: AMERICAN INTERNATIONAL HOLIDAYS
\$100.00 minimum užstatas kiekvienam asmeniui. Pinau sumokėti reikalinga 45 dienas prieš išvykimą. Prašom rašyti spausdintom raidėmis, ir jei daugiau negu viena pora, prijunkite atskirą sąrašą su visom informacijom, kaip reikalaujama žemiau.

Vardas, pavardė _____
Gatvė _____ Telefonas _____
Miestas _____ Valstija _____ Zip _____
☐ Rūkomoje ar ☐ nerūkomoje lėktuvo daly

Pristaukite atkarpą su čekiu ar Money Order į
AMERICAN INTERNATIONAL HOLIDAYS
465 Statler Office Building
Boston, Massachusetts 02116
Tel. 617-482-1885

MARQUETTE PHOTO SUPPLY

REIKMENYS FOTOGRAFAMS
IR MĖGĖJAMS

Daug sutaupysite, pirkdami čia
į reikmenis. Pasinaudokite pa
tojų planu atideiant pasirink
tus reikmenis ypatingai proga
Pinau užbaigtų foto nuotraukų
aptarnavimas. Atidaryta pirmą
ir ketvirtą vakarais iki 9 val.

3314 West 63rd Street
Tel. — PROspect 6-8998

A. TVERAS

LAIKRODŽIAI IR BRANGENYBĖS

Pardavimas ir Taisyimas

2646 W. 69th Street — Tel. RE 7-1941

Šeštoji Pabaltijo studijų konferencija

(Atkelta iš 4 psl.).

apie Čeriją, jo gimtinę. To pat poezijos sesijos *Jautrite Salinis* (Kean College), poeto Gunars Salinis žmona, skaitė apie latvių — vokiečių dvikalbius poetus, o *Ilse Lehistė* (Ohio State Univ.) svarstė siurrealistų estų poeto Ilmar Laaban daugialybę kūrybą (jis rašo ir vokiškai ir švediskai). Ji išklė mintį, kad siurrealistai lengviau peržengti kalbų ribas, nes jo žodžiai, daro „vaizduotės šuolius“ ir mažiau surišti su tradiciniu kalbos racionalumu.

Prozai skirto sesijos *Audronė Barūnaitė Willeke* (Miami Univ., Oxford, Ohio) kiek pakeitus savo numatytą temą, skaitė dvilypį darbą apie „ciklinį laiko suvokimą“ *Ichoko Mero Striptize* ir Romualdo Granausko, okupuotos Lietuvos rašytojo, *Jaučio aukojimo*.

Bevardis Striptizo veikėjas, kaip Faustas, pardavęs sielą gyvenimui prateisti, daro pakartotinius kompromisus, išreikštus atsikartojančiose pagrindinėse situacijose. Ciklinę veikalo struktūrą prelegentė rido su ciklinio gyvenimo ritmo samprata. O alegoriški veikėjai, neužauga ir kirpėjai jai yra gyvybės ir mirties simboliai (naujamiesiems ir seneliams, antrasis priima mirtį kaip gyvenimo dalį). Susitaikius su cikline gyvenimo prigimtimi, priėmus mirtį (kaip vapsva, kitas alegorinis padaras) vėl atgimstama iš naujo.

Romualdo Granausko *Jaučio aukojime*, ji irgi išklė ciklinį ritmą, grįžimą į vaikystę ir galinėjimąsi su srove, laiko jėga. Veikalo kompozicijai, grįžimą prie mitinių prototipų ir gyvenimo situacijų atsikartojimą ji rida su cikliniu gamtos ir žmogaus suvokimu. Ciklinis laikas ir mitai modernioji literatūra dabar kaip tik labai aktualūs.

Literatūros teorijos ir kritikos sesijai vadovavo Rimvydas Šilbajoris. Tomas Venclova, kuris turėjo skaityti darbą apie kritiką dabartinėje Lietuvoje, deja, negalėjo atvykti.

Leta Kelertienė (Wisconsin Univ.) skaitė temą — „Greimas kaip literatūros kritika“. Ji aplamai nagrinėjo semiotinį priėjimą prie pasakojimo struktūros. Pamėjęs Greimo „strukturalistinius“ straipsnius *Metmenyse*, užsiminė, kad jo raštai bus netrukus spausdinami ir Lietuvoje. Kelertienė kėlė klausimą: ar galima iš semiotinės teksto eksplikacijos išvesti veikalo prasmę? Turinio analizė literatūros kritikoje išeina iš teksto ribų, yra jai išorinė („extrinsic“), o semiotikoj visad pasileidžiama teksto ribose.

Kitoj sesijoje skaitytas *Vadim Lyapunov* (Indiana Univ.) darbas apie Tartu Universiteto semiotikos priėjimą prie meno analizės, pavyzdžiui imant Aleksio Rannito poemą.

Kalbotyros srityje buvo trys sesijos. Pirmojoj skaitė savo darbus keturi nepabaltiečiai mokslininkai, tarp jų William R. Schmaltz (Penn State Univ.) — apie lietuviškus veiksmažodžius su galūne — eti, kaip turėti, minėti, pavydėti, ir gretino juos su protoindoeuropiečių veiksmažodžiais, užsilikusiais lotynų kalbos veiksmažodžiais videre, tacere, senosios bažnytinės slavų kalbos videti ir kt.

Antrojo kalbotyros sesijoje dalyvavo kalbininkai iš įvairių pasaulio šalių ir kontinentų. Trevor G. Fennell (Flinders Univ., Australija) skaitė pranešimą apie latvių veiksmažodžių laikų sudarymą. Apie latvių kalbą kalbėję S. F. Kolbuszewski (Adam Mickiewicz Univ.,

Kartą Toronto... Diplomatas Vaclovas Sidzickas (kairėje) šenkučiuojasi su gen. konsulu dr. J. Zmuidzinu.

Jonui Zmuidzinui 80 metų

1978 m. birželio 10 d. Lietuvos gen. konsului Kanadoje, dr. Jonui Zmuidzinui, suėjo 80 metų amžiaus. Nežiūrint to, jis tebėra toks jėgas, toks darbštus ir energingas, tarytum būtų ne pusamžio metų nesulaukęs.

Sukaktuvinėkas, matyt, gana gerai suprato F. Levaldo išreikštą minčių reikšmę, jog: „Negalima ištiesiems metams sulaukyti pavasario, bet sieloje jaunu pasilikti — galima ligi gilių senatvės, jei tik išlaikoma gyva meilė žmonėms, nes tik ji igalina akis ir sielą būti atvira grožiui, gerui ir tiesai“.

Jonas Zmuidzinis gimė 1898 m. birželio 10 d. Keturvalakiuose, Vikaviškio apskr. Jis yra diplomatas — dabartinis Nepr. Lietuvos reikalų reprezentantas Kanadoje — gen. Lietuvos konsulas Toronto. Jis — plius prie to — dar rašytojas ir žurnalistas; rašytojiškoji sritis — prozaikas ir poetas.

Kauno Saulės gimnaziją jis baigė 1920 m. Studijavo Prancūzijoje Montepeljer universitete 1924 - 27 m. ir įsigijo teisių licenciatą. Vėliau (1928 - 29 m.) studijas gilino Paryžiaus universitete ir gavo du (viešosios teisės ir politinės ekonomijos) daktarato diplomus.

Po to nuo 1930 m. dirbo Lietuvos Užs. reikalų ministerijoje. 1932 - 37 m. vicekonsulas, Lietuvos pasiuntinybės Londone konsulinio skyriaus vedėjas, 1937 - 40 m. centre konsulas. Pasiuntinybės pirmasis sekretorius. Tuo pat metu (1937 - 39 m.) dr. J. Zmuidzinis buvo, dargi, radiofoninio spaudos apžvalgos redaktoriumi ir direktorium.

1944 m. pasitraukė Vokietijon (pirmininkavo Vangeno LTB valdybai). 1947 m. išvyko Anglijon; 1951 m. atvyko Kanadon. Čia

Šeštojoje Pabaltijo studijų konferencijoje Toronto pasikaltą apie Oskaro V. Milašiaus kūrybą skaito Vytas Jomys. Greta sėdi Literatūros sesijos vadovas prof. dr. Rimvydas Šilbajoris.

Poznan), o apie estų kalbos gramatinę vietos struktūrą — Fanny DeSivers, Centre National de la Recherche Scientifique, Paris). Apie lietuvių kalbos kitiavimą skaitė paskaitą Jules Levin (California Univ.). Tik nereikia jo maišyti su Dov Levin iš Tel Avivo, kuris konferencijoje nedalyvavo.

Trečioj kalbotyros sesijoj David G. Guild (Edinburgh Univ.)

(Montrealyje) kelerius metus buvo KLB politinio k-to pirmininku, gi 1962m. vasario 16 d. paskirtas Lietuvos konsulu Kanadai Toronto ir tu pat metų rugpjūčio 15 d. paaugštintas gen. Lietuvos konsulu.

Nuo to laiko, su žmona dail. H. Zmuidziniene, gyvena Torontoe, gyvai reikiškiai lietuvių ir Lietuvos reikalų reprezentacinėje ir kūrybinėje srityje.

Nuo 1920 m. Sukaktuvinėkas aktyviai reikiškis ir tebesireiškia lietuviškoj spaudoj. Yra rašęs Lietuvoje, Rytė, Lietuvos Aids, Vairė, Gaisuose ir kitur. 1938 - 39 m. buvo Associate Press korespondentas Kaune, 1938 - 39 m. išleido novelių rinkinį „Ryto kraują“ ir 1931 m. — poemą „Pajūrio himnas“. Savo kūryba yra dalyvavęs leistuose literatūrinuose metraščiuose išsivijoje, be to, 1969 m. Nidos knygų klubas Londone išleido jo lyrinį pasakojimų knygą „Runcė ir Dandierinas“.

Taip pat dr. J. Zmuidzinis yra spausdines publicistinių ir grožinės kūrybos dalykų „Nepr. Lietuvos“, „Tėviškės Žiburiuose“, „Aiduose“, „Lietuvių Dienose“ ir kitur.

Dar grįžtant minėteli prie dr. J. Zmuidzino grožinės kūrybos ir prisimenant jo vėliausią lyrinį pasakojimų leidinį „Runcė ir Dandierinas“, pasakytina, jog toji knyga — turi savyje visus lyrinis privalumus, kur reikiškia kūrėjo (šiuo atveju supoetinta) nuotaika, jo jausmai, pergyvenimai etc.

Si J. Zmuidzino knyga talpina savyje keturis nevienodo sukirpimo dalykus, vienus ilgesnius, kitus — trumpesnius, kaip: Ateinant, Rausvė, Mokytojas Visbaras ir Runcė su Dandierinu. Pagal pastarąjį pasakojimą ir pati

lygino tariamąją nuosaką lietuvių ir lenkų kalbose. Kiti du mokslininkai svarstė latvių kalbos problemas.

Bibliografijos srityje buvo keturios sesijos, pedagogikoj ir tautosakoj po dvi, mene ir archeologijoj po vieną. Apie šias sritis ir įvairius renginius teks pasakyti kitą kartą.

(Bus daugiau)

Klausytojo išpūdžiai iš čiurlioniečių koncerto Rochestery

Jauki ir maloni Rochesterio Nazareth kolegijos koncertų salė — visus klausytojus ji apjungia pusračiu apie sceną, lyg apie lauką. Tai viena iš pačių geriausiųjų Rochesterio salių, čia vyksta puikūs koncertai ir vaidinimai.

Zvalgausi — ji gerokai pripildyta, gal 3/4 visų vietų. Malonus jausmas matyti tiek klausytojų. Jų dauguma visai nematyti veidai — tai lietuvių iš tolimųjų apylinkių ir miestų, bet didžiausia dauguma tų nepažįstamųjų yra kitų tautybių, tai amerikiečiai. Jų tarpe matyti net ir tamsiaodžių. Tai nuteikia maloniai, bet kartus sukelia ir neramų klausimą — kaip tiems patiks lietuviška daina, muzika, šokis?

Beveik laiku salė paskėsta tamsumoje. Kalbos nutyla, jaučiasi lengva laukimo įtampa. Negirdimai nuslenka uždanga į šalis, ir staiga nušvitusi scenoje, lyg kaleidoskopikoje panoramoje paviekslu stovi Čiurlionio ansamblis. Girdžiu žiūrovų nederbtinį reagavimą lengvu pasigėrėjimu: „Aa...“.

Prie gražaus vaizdo prisidės graži daina, ir bus puiki pradžia — pamataus.

Neramiai sujudę kėdėje su pirmais dainos garsais. Kažkas pradėjo suskamba nedarniai. Jaučiasi lyg baime — ta patį jausmą, kai girdžiu solisto netikrą intonavimą. Klausas dar labiau įtempia, bet pirmas baugus išpūdis kiek švelnėja, nes nebegirdžiu nenuklydusių nesąsambū. Pradedu girdėti ir žavėtis pianissimo sąsambais, gražiu frazavimu, labai subtiliais užbaigimais. Tą gražų, subtilų planą pagauna ir klausytojai, nes katūčių daug gausiau po subtiliosios „Močiutė mano“. Klausytojams patinka ir humoringinė gyva daina apie „mašinėlą“.

Daugumai klausytojų dar negirdėta kanklių muzika. Ją atlieka tokia jaunutė ir meili solistė. Išpūdis — neabejotinai net pasako tiesiai: „I liked her best!“ Laukiu vyrų choro. Galima

knyga pavadinta. Noredamas šias trumpas pastabas pailiustruoti J. Zmuidzino rašymo stiliumi, cituoju jo kūrinių apie Rausvę (tai jo tėviškės upelis) pradžia:

„Už savo sesę šešupę skaistienę, bet niekieno nedainuota, — taip nelaukta pažeminta Rausvė, verkslenda pro sūdūvių sodus, žydriom ir geltonom gėlėm nubarstytais slėniais, sau vingių vingiais tekėjo. Taip ji bėgo raitytom alksnių alėjom ir mėlynam karklų pavėsy vingiuodama lingavo įkrantėj sirpstancias gervuogių kekes, tarytum juodus žvaigždynus“ (15 psl.).

Matome, kokie tai ilgi periodiniai sakiniai, bet, kartu, kokie jie stiprūs savo kūrybine dvasia ir nuotakomis, tik skaityk ir gerėkis.

Gyvuok, mielas Sukaktuvinėke, dar ilgus metus ir dirbk, kaip dirbęs abejais frontais — stovėdamas Tėvynės reikalų sargyboje ir kurdamas grožinės literatūros srityje.

Pranas Alšėnas

WAGNER and SONS

TYPEWRITERS, ADDING MACHINES AND CHECKWRITERS, Nuomoja, Parduoda, Taiso Virš 50 metų patikimas jums patarnavimas. Phone — 581-4111 5610 S. Pulaski Rd., Chicago

teigti, kad tai buvo pati pradžia šio ansamblio, kai muz. Mikulskis suorganizavo Klaipėdoje vyrų chora, kuris Vilniuje padidėjo kanklių orkestru ir šokių grupe, o Vokietijoje išaugo į visapusišką ansamblį — dainos, šokių ir muzikos vienetą.

Taip man įprasto girdėti, ypač darnaus sąsambio ir balsų išlyginimo vyrų chore šį kartą pasigendu. Pagalvoju, kad būtų geriau padarę tik 2 dainas tedainuodami, o gal reikėtų sutikti su tuo labai kritiškai nusiteikusių klausytojų, kuris pareiškė: „Vyrų choras būtų geriau nedainavęs“.

Moterų choras skamba gerai — nesigirdėti aiškių nuklydimų, bet įspūdis — na, norisi kažko daugiau, balsingesnių balsų. Ir dainos atrodo per ilgus.

Šokėjai — jauni, gražūs ir miksūs, šoka su entuziazmu, šypsantysiais veidais. Vietomis ritmas, lygiavimas kiek pakrinka, bet gyvumo išpūdis po lėtų, ramių dainų yra gaivinantis. Plojimas man skamba entuziastingiau kaip per dainas. Viena amerikietė sako man: „We would have liked more dancing“. Tuo momentu pamastau: mūsų šokis Lazdynas su savo energingąja šokių vadove yra gerai išpopuliarinęs lietuvių tautinius šokius ir Rochestery ir tolimesnėje apylinkėje.

Paskutinė dalis — vėl ramios, lėtos dainos, kitos tokios ilgios. Ta pati solistė jau kelis kartus girdima, tai primena vienos amerikietės klausimą: „Don't they have other outstanding voices?“ Pasistengiu užtikrinti, kad turiu, nors iš tiesų nežinau.

Žiūriū ir solistą, pastatytą toli prieky, bet su mažą solo partiją, ir, atrodo, kartu su juo pergyvenau jo nepatogią padėtį, varžymąsi, neduodantį geram balsui pilnai pasireikšti.

Suskambejus tradicinei užbaigimo dainai — Namo, namo! — negaliu atsikratyti išpūdžio, kad tai dainai trūksta užsidegimo, nederbtinio sielos šauksmo, nesuskamba, kaip įprasta girdėti — galimai, pagaunantį.

Išeinu iš koncerto ir bandau sužinoti vieno kito išpūdžius. Pažįstami sako, kad išpūdžiai geri, bet man tie pasakymai skamba be entuziazmo (įprasto anksčiau girdėti). Daug maloniau nuteikia nepažįstamos amerikietės, nusipirkusios kukliausius bilietus, pasakymas: „We liked it very much!“ Buvusi Metropolitan operos solistė sako maždaug taip: „I am glad that I came. The voices sounded well. It was nice to be again among Lithuanians“. Malonu tai girdėti iš jos, bet yra ir kitokių nuomonių, kurių negalima praleisti negirdomis, nes patyrimas ir išsimokslinimas leidžia susidaryti rimtą pa-

grįstą nuomonę. „Esu nusivylusi!“ — sako.

Margi koncerto išpūdžiai, ir neįmanoma surinkti jų visų. Klausiu savęs, kokią man išpūdį padarė. Aš nenusivyliau, nes jau kelis kartus girdėjęs, o iš asmeninio patyrimo žinojau, kad ansamblį Vokietijoje sudarė rinktiniai balsai, kurių vienas kitas buvo tikrų profesionalai, o ansamblio darbo sąlygos, ano meto galimybės, buvo geros. O čia viso to trūksta, todėl ir rezultatai negali būti tokie geri. Be to, anais laikais ir lietuvių klausytojų reagavimas į dainą buvo mažiau kritiškas, tada išgyveno dainą širdimi, o ne daug svieto mačiusio abuoju.

Tik vienas ryškus bruožas riša visus ansamblio gyvavimo metus — noras dainuoti lietuvišką dainą, ir dainuoti ją kuo geriausiai.

Beveik visi paklausti sutiko, kad čiurlioniečių giesmė bažnyčioje

buvo puiki. Maža lietuvių bažnytelė persipildė, o taip jau seniai bebuvo atsitikę. Neįprastas, gražus vaizdas, negirdėta, bet labai lietuvišką giesmę ir liaudies dainą primenančios muz. Mikulskio Mišios su kanklių orkestro pritarimu paveikia visus jautriai. Iškilminga ir jaudinanti Mišių valanda, pažymėjusi parapijos 70 metų įsikūrimo sukaktį. Po Mišių neginčijau tų, kurie teigė, kad giedojimas buvęs išpūdingesnis už dainavimą. Pagaliau ir ne nuostabu — giedojo tik vieną valandą, o ne dainavo dvi, kaip koncerte. Giedojo pasilsėję, iškilmingoje bažnyčios nuotaikoje, o giesmė — negirdėta, bet lengvai širdimi pagauinama ir suprantama.

Kokius išpūdžius bebūtumėm išsinešę, turime čiurlioniečiams pripažinti ir nuopelnus ir pagarbą, labiausiai jų vadovams. Tegailima tik nuoširdžiai palinkėti — tobulėkiet!

Andrius Cieminis

Dr. I. Walter Parfanowicz, Ph.D., D.Sc., D.P.M. PODIATRIST

Praneša Ofiso Atidarymą KOJŲ LIGŲ IR CHIRURGIJOS PRAKTIKA 3896 W. 63rd St., Chicago, Ill. Tel. 312-581-0070

VALANDOS TIK PAGAL SUSITARIMĄ Pirmadienį, antradienį, ketvirtadienį ir penktadienį nuo 10:00 val. ryto iki 12:00 val. dienų nuo 2:00 val. popiet iki 6:00 val. vakaro Šeštadienį nuo 10:00 val. ryto iki 3:00 val. popiet

EKSKURSIJOS Į LIETUVĄ

IS BOSTONO IR NEW YORKE

DAR YRA VIETŲ ŠIOSE GRUPĖSE:

Vienas savaitės:	Rugsėjo 17	— \$845.00	Rugsėjo 22	— \$845.00
Dviejų savaitų:			rugsėjo 6	— \$1245.00
	liepos 2	— \$1245.00	rugsėjo 3	— \$1195.00
	liepos 16	— \$1245.00	gruodžio 22	— \$1045.00

Visos grupės aplankys Kauną ir Trakus. Prie šių grupių galima jungtis iš VISŲ AMERIKOS IR KANADOS MIESTŲ su papildomu mokesčiu New York'e.

GRUPĖSE VIETŲ SKAICIUS RIBOTAS — PATARTINA REGISTRUOTIS KUO ANKSČIAU.

Smulkesnių žinių ir registracijos reikalu kreiptis į: TRANS-ATLANTIC TRAVEL SERVICE, INC.

393 West Broadway, P. O. Box 116 South Boston, Ma. 02127, Tel. (617) 268-8764

Istaigai vadovauja: Aldona Adomoniūtė ir Albinas Rudzinskis

Prices are based on double occupancy and are subject to changes and/or Government approval.

5 1/4% HIGH RATES 7 1/2%

PER ANNUM PASSBOOK ACCOUNTS

PAID QUARTERLY AT

BRIGHTON

FEDERAL SAVINGS AND LOAN ASSOCIATION

HIGHEST RESERVES

4071 ARCHER AVENUE CHICAGO, ILLINOIS 60632

TEL: LA 3-8248

(WEST OF CALIFORNIA AVE.)

6 3/4%

PER ANNUM \$500 or more minimum 36 months

6 1/2%

PER ANNUM \$1,000 or more 1 year min.

Mirė dail. Kazys Šimonis

Eidamas 91-uosius metus Lietuvoje, Kaune, mirė dailininkas Kazys Šimonis. Dailininkas buvo gimęs 1887 m. rugpjūčio 25 d. Starkonių kaime, Šimonių valsčiuje, Panevėžio apskrityje. Buvo labai populiarus lietuvių dailininkas. Grįžęs iš carinės rusų kariuomenės, jaunystėje piešimo mokėsi pas dailininkus Ad. Varną, T. Daugirdą ir kt.

Nepriklausomybės pradžioje visa Lietuva buvo pilna liaudies meno, išbarstyto pakelėse, sodybose, kapinėse, maldyklose. Metai ir gamta liaudies sukurtas senienas naikino. Tą lietuvių liaudies turtą bandyta apsaugoti bei dalykiniai aprašyti, panagrinėti. Reikėjo skubios tinkamų ir susipratusių žmonių talkos. Vieną tokių buvo K. Šimonis. Jis, be tyrinėdamas, bestudijuodamas ir bėpiedamas mūsų tautos senienas, jas taip pamilo, taip persiėmė pats lietuviškais motyvais, kad jose, jau menininko akimis ir siela, įžiūrėjo ir pajuto seną lietuvių tautos praeities dalelytę. Ir visa tai pats stengėsi išreikšti piešiniais ir spalvomis.

Kazys Šimonis pamilo piešimo meną. Ir visuomenę pamilo K. Šimonio paveikslus. Juose, be kitko, pastebėjo ir pajuto, kaip ir pats dailininkas, dalelytę lietuvių tautos praeities. K. Šimonio paveikslai buvo mylimi Nepriklausomybės laikais (tai gerai prisimenu), jie tebėra mylimi ir dabar, gal net daugiau, nes toji miela Nepriklausomybė yra, kaip tie Šimonio paveikslai, kažkokia sunkiai suvokiama mūsų tautos senovė, tegul ir netolima.

Žiūrį ir Šimonio paveikslus ir

K. Šimonis

Autoportretas

gali būti daugiau, negu žodžiai įstengti išreikšti, ar sugebėti parašyti. Jo paveikslai tarsi švelni daina, beplazdenanti švelniomis spalvomis, pasakiškąja mintimi, vizija, mitologiniu impulsu.

K. Šimonis yra iliustravęs daug šaunių lietuviškų knygų: lietuvių tautos pasaką Eglės žalčių karalienės, V. Krėvės „Aitvaras liaudies padavimuose“, P. Vaičiūno redaguotas „Aukštųjų pasakas“ ir kt. 1959 m. Vilniuje išleista jo atsiminimų knyga „Gyvenimo nuotrupos“, papuošta parinktais K. Šimonio kūriniiais iš jo tapybos ir grafikos.

Kazys Šimonis 90 metų proga M.K. Čiurlionio Dailės muziejuje Kaune 1977 metais išleido spalvotą Šimonio kūrinių knygą.

nių katalogą su 14 reprodukcijomis, maždaug atviruko didumo. Labai jau kuklus dailininko pagerbimas! Jis tikrai vertas nepalyginamai geresnio pilnesnio leidimo. Nors neabejotina, jog tai, laikui bėgant, bus padaryta.

Katalogo viršelyje yra paties dailininko K. Šimonio nuotrauka, daryta kūrybos metu jo darbo studijoje. Katalogo atsakingas redaktorius P. Stauskas. Tiražas 300 egzempliorių. Katalogo applanke R. Purvinaitė rašo, kad „K. Šimonio kūrinių bendroje lietuvių dailės tinkle išsiskiria savita pasaulio interpretuote. Nuostabus, kupinas svajonių, muzikos jo pasaulis paveikluose atgyja neregėtais fantastiniais vaizdiniais, gėrį, grožį teikiančiais simboliais“.

Žodėlis leistas pasisakyti ir pačiam dail. K. Šimonui:

„Vieni mano darbai — grynai realistiniai gamtos vaizdai, architektūriniai ir liaudies dailės paminklai, brangūs man kaip mūsų peizažo dalelė. Kituose, stilizuotose gamtovaizduose, vyrauja romantiškos nuotaikos. Savo fantastiniuose paveikluose — jie man labiausiai prie širdies — norėjau formomis ir spalvomis atkurti poezijos, mūsų liaudies pasakų, muzikos sukurtus vaizdus, rodyti gyvenimą gražesni, džiaugsmingesni, negu jis buvo realybėje“.

Iš užu tūkstančių mylių atstumo nuostabių apgailime pagarbų lietuvių tautos dailininką Kazį Šimonį, sukūrusį tiek daug ir mūsų visuomenei mielų, brangių paveikslų.

Algirdas Gustaitis

Kazys Šimonis

Piešinys

Kompozitorių Chačaturianą prisimenant

Perskaičius laikraštį žinia, kad mirė 20-tojo šimtmečio vienas iš paskutiniųjų reikšmingų gyvųjų kompozitorių, gyvenančių Sovietų Sąjungoje (anksčiau jau mirė Prokofjev ir Šostakovič, man tuoj prisiminė koncertas, diriguotas paties kompozitoriaus, kada jis pats svečiavosi Chicagoje. Susiradus šio koncerto programai, skaitau, kad tai buvo prieš dešimtį metų, 1968 m. kovo 2 d. Kompozitorius Chačaturianas tada gastroliavo po didesnius Amerikos miestus, diriguodamas jų simfoninius orkestrus, atlikdamas savo muzikos kūrinius. Laimingai gavus atneštus parduoti bilietus (nes jo koncertams bilietai seniai buvo išparduoti), pasitaikė reta proga pamatyti ir kartu pabuvoti su pačiu kompozitoriumi, dirguojančiu savo kūrinius.

Prisimenu: užgesus salėje šviestams, mus, šio koncerto klausytojus, apėmė savotiškas, neramus laukimas. Po kelių minučių, atsidarius scenos šoninėms durims, išėjo vidutinio ūgio, tamsiais, garbiniuotais plaukais, vešliais antakiais, su šelmiška šypseną vyras. Jis labiau priminė aktorį, humoristą, negu rimtą kompozitorių. Bet programą pradėjo labai rimta savo antrąja simfonija, vadinama „Varpo“ simfonija, nes čia varpo moty-

SAULĖ JAUTOKAITĖ

vas persveria visą orkestrą. Kūrinys, sukurtas 1943 m., ryškiai perdavė karo nuotaikas. Vėliau sekė jo vėlesnieji kūriniai, violončelės koncertas ir baletas „Spartacus“.

Kompozitorius Aram Chačaturian buvo gimęs 1903 m. Tbilisi, Gruzijoje, armėnų šeimoje. Jis pasakoja: „Mano tėvas ir motina įkvėpė man meilę liaudies muzikai. Iš motinos išmokau daug armėniškų dainų. Niekada nepamiršiu jos dainuotos liūdnos armėniškos medžiotojų dainos. Po daugelio metų šią dainą panaudojau savo antrąja simfonijai“. Baigęs 1934 m. Maskvos konservatoriją, jis pritarė, kad studijų metu jam užėdavo begalinis noras surasti, sugalvoti naujas formas, tik nuolat susidurdavo su mokyklos pamokų nustatytomis griežtomis klasiškinėmis taisyklėmis. Apie tai Chačaturian sako: „Aš manau, kad visi jauni kompozitoriai turi pergyventi šią kovą, kol nugalės kompozicijos techniką. Bet man šis konfliktas dar labiau susikomplicavo, kadangi aš norėjau klasiškas formas suderinti su keistu rytietiškos muzikos idiomu. Nors mokytojai nelabai

tai patiko, tačiau jis suprato, kad man visa tai yra natūralu, ir jis nesistengė užšlopinti mano meniškojo individualumo. Jis sakė, kad jam patinka mokyti tokius mokinius, kurie žino, ko jie nori; jis negalys už juos nuspresti, svarbiausia yra tai, ką jie girdi savo galvose“.

Iš šių kompozitoriaus Chačaturiano pasisakymų, mums lengviau yra suprasti ir pažinti jo muzikos kūrinius. Neruošė, kad jo muzika, sukurta vėlyvojo romantiškojo periodo stiliumi, turi savotišką, rytietišką melodiją ir instrumentaciją. Kompozitorius, panaudodamas armėniškos liaudies muzikos kalbą, savo gabia, originalia kūrybos plunks-

Kazys Šimonis

Reminiscence

Kazys Šimonis

Pasakiai skrenda (1929 m., tempera)

Nauji leidiniai

• **MOTERIS**, 1978 m. kovo — balandžio mėn., Nr. 2. Lietuvių moterų dvimėnesinis žurnalas. Eidžia Kanados Lietuvių katalikių moterų draugija. Redaguoja Nora Kulpavičienė. Redakcinė kolegija: S. Girdauskienė, Z. Džibalienė, I. Kairienė, L. Murauskienė. Administruoja Bronė Padinskienė. Ekspedijuoja A. Kučienė. Redakcijos ir administracijos adresas: 1011 College St., Toronto, Ont. M6H 1A8, Canada. Metinė prenumerata — 7 dol., garbės prenumerata — 10 dol.

Petronėlė Ornataitė rašo apie pirmąją „Moters“ redaktorių Stefaniją Paliulytę-Ladygienę. Spausdinamas P. Gaučio straipsnis apie draugystę. Spaudos draudimo epochą liečia S. Vilkauja. Baigiamas A. Džilums novelės „Kiemasargis Čiepstas“ vertimas iš latvių kalbos. Naujos poezijos randame: Kotrynos Grigaitytės, Ados Karvelytės ir J. Narūnės. Knygų puslapiuos stabtelėjama prie Alės Rūtos ir J. A. Jūragio kūrybos. Margi ir idomūs įprastiniai skyriai: Moterų pasaulyje, Sveikata, Madų ir grožio pasaulis, Šeiminių kampelis.

Žurnalas iliustruotas nuotraukomis ir Birutės Demkutės, J. Daniliauskienės, D. Stončiūtės-Kučienės, T. Katilienės ir V. Klemkos dailės darbais.

• **AKIRACIJAI**, 1978 m. gegužės mėn., Nr. 5. Aviro žodžio mėnraštis. Leidžia Viewpoint Press, Inc., 6821 S. Maplewood Ave., Chicago, IL 60629. Redaguoja redakcinė kolegija: D. Bielskus, K. Drunga, L. Mockūnas, Z. Rekašius, dr. T. Remeikis, dr. E. Vaišnienė, H. Zemelis. Administruoja K. Avizienis. Metinė prenumerata — 8 dol.

Rašoma apie kultūrinę revoliuciją Lenkijoje; aptariama knyga „Pensylvanijos angliakasių Lietuva“, bet tik vienu specialiu aspektu; spausdinamas paskutinis B. Chomskio raštas — siemėtinis „Nabucco“ pastatymų vertinimas. Bet pats vertingiausias šio numerio dalykas yra pokal-

bis su lituanistu dr. Vincu Marčiūnu: atsakydamas į pateiktus klausimus, jisai vaizdžiai išskleidžia idomų ir lituanistikos šiaurinė situacijai būdingų faktų.

• **TĖVYNĖS SPINDULIAI**. Moksleivių — metraštis 1977-1978. Chicago Aukštesniosios lituanistikos mokykla. Išleido mokyklos Tėvų komitetas 1978 m. Redaktorės: Rita Bazytė, Raminta Jautokaite, Alė Jonušaitė, Rima Valiulytė. Redakcinė komisija: Vida Momkutė, Rūta Musonytė, Gaja Pemkutė, Sniegualė Zalatoraitė. Metraščio globėjas Juozas Masilionis. Spaudė „Drango“ spaustuvė, 4545 W. 63rd St., Chicago, IL 60629. Užsklandiniai piešiniai: R. Bazytės, R. Januškaitės, V. Momkutės, R. Musonytės, G. Pemkutės, D. Tijiūnaitės ir R. Valiulytės. Metraštis gausiai iliustruotas mokyklos gyvenimo nuotraukomis. Leidinys didesnio formato, 128 psl., kaina — 4 dol.

Tai jau devynioliktas šios labai gajos ir labai veiklios aukštesniosios lit. mokyklos metraštis. Kaip ir visada, jisai paruoštas, suredaguotas ir atspausdintas labai kruopščiai ir apgalvotai. Tai mokyklos ir jos mokinių tiesioginis veidrodys.

Metraštyje su savo rašiniais dalyvauja 62 mokiniai.

Redakcija ir jos globėjas įvardina žodyje, be kita ko, sako: „Ši metraštį pavadinome „Tėvynės spinduliai“, nes suprantame, kad visa, ką mes lituanistinėje mokykloje gauname, yra spinduliai tų dvasinių turtų, kurie per ilgus amžius susikaupė mūsų tėvų tėvynėje Lietuvoje. Norėtume, kad ir mūsų rašiniai būtų spinduliais, primenančiais Lietuvą, spinduliais, po daug metų primenančiais ir mūsų jaunystę“.

• **VAIVORYKSTĖ**. Kristijono Donelaičio aukštesniosios lituanistikos mokyklos Chicagoje mokinių metraštis. 1977-1978 mokslo metai. Skoningas viršelis — P. Aleksos. Spaudai paruošė Regina Kučienė. Nuotraukos — Jono Tamulaičio, Vaclovo Noreikos ir Lino Meilans, Spaudė Mykolas Morkeino spaustuvė Chicagoje. Leidinys didelio puošnaus formato, 124 psl. Tai mokyklos darbas ir laisvalaikio vaizduojantieji puslapiai, kuriems netrūksta ypač literatūrinių nagrinėjimų. Šiuo savo brožu „Vaivorykstė“ maloniai išsiskiria iš visų mūsų mokyklinių metraščių, daug dėmesio skirdama pačių mokinių svarstymams, liečiant mokinių rašytojus ir jų veiklas.

Nuomonės ir pastabos

„Lietuvių Dienų“ leidėjo laiškas

Draugo Nr. 129, Kultūrinio priedo psl. 5, skiltyje „Nauji leidiniai“, rašoma: „Taigi jau turime savo tarpe žymų, daug didesnių, negu koks Krėvė, K. V. Banaitis, Aistis, Galdikas, Vydūnas ar Krupavičius, kurie iki grabo lentos tokių aukštybių neprikopė“. Netiesiogiai pareikšama mokslineiui Sarūnui Karužai, pateikiant netiesiogius palyginimus. Norime priminti „Draugo“ Kultūrinio priedo redaktoriui, kad beveik visi minėti asmenys buvo atžymėti: Krėvė 1950 m. rugsėjo mėn. numeryje, Aistis 1967 m. lapkričio mėn. numeryje, Krupavičius 1951 m. kovo mėn. nr., Galdikas 1961 m. gegužės mėn. nr., muzikui Banaičiui dabar užsakytas numeris. Vydūnas netilpo viršelyje, nes jau buvo miręs. Noru painformuoti, kad „L.D.“ žurnale talpinama tik gyvų asmenų nuotraukos, taip pat netalpiname antru kartu to paties asmens. Juos atžymime tik viduriniuose puslapiuose. Taip, turime problemų: jaunimas kaltina mus, kad tik senius dedame ant viršelių, o vyresnieji kaltina mus, kad negana pasižymėjusių jaunuolių atžymime.

„Lietuvių Dienos“ mėgina visus atžymėti, bet mes neturime tiek daug viršelių ir asmenų, kurie parašytų apie tuos asmenis.

A. Skirius

Redakcijos pastaba. Kultūriniam priede, užsiminis liūdnai linksmą asmenų pagerbimą, nesakėme, kad žurnalo leidėjo čia suminėti žmonės „Lietuvių Dienose“ nebuvo aprašyti ir nuotraukose parodyti. Šiandien jau būtų sunku rasti ką nors veikiančių žmonių, dar nepaminėtų spaudoje. Ir tai labai gerai. Yra čia tik aprašymo saiko klausimas. Net jau ir etikos klausimas, kai kol kas dar tik sau „gerą gyvenimą“ pasidariusiam jaunam profesionalui aprašymo ir nuotraukų plitūtelis kur kas daugiau, negu pirmajam mūsų kultūrinio ir visuomeninio gyvenimo kūrėjams — veteranams.

Ilustracijai tebūna tas pats, visai konkretus pavyzdys, tik kartą išreikštas skaičiais.

Krėvei minėtame „Lietuvių Dienų“ numeryje skirta 1 portretinė nuotrauka ir trečdalis puslapio teksto.

Aistui — 3 nuotraukos, persispausdinama šis tas iš jo paties raštų ir daugiau kaip 2 psl. kelių autorių apybraižų apie patį Aistį.

Krupavičiui — 1 portretinė nuotrauka be jokio teksto, tik nuotraukos paraše pažymint, kad čia yra VLIKo pirmininkas.

Galdikui skirta 2 asmeniškos nuotraukos, 1 puslapis teksto, nekaitant Galdiko tapybos darbų, kurie yra paties žurnalo puošmena.

Tuo tarpu jaunojo dr. Sarūno Karužos „Lietuvių Dienų“ puslapiuose š. m. balandžio mėnesį iš karto buvo parodyta net 12 asmeniškos nuotraukų su maždaug dviem puslapių tekstu, tuo būdu visai Karužai šeimai atėję 6 žurnalo puslapiai.

Šitai ir turėta galvoj, kai, minint naują „Lietuvių Dienų“ numerį, buvo užsiminta, jog Krėvė, Aistis, Galdikas ir Krupavičius „iki grabo lentos tokių aukštybių neprikopė“.

Jau vien tik „Lietuvių Dienose“ suminėtu visų keturių mūsų tautos ir kultūros didžiųjų rodomų fotografijų kiekio santykiu su vienu tik jaunojo dr. Karužos 7:12 pastarojo naudei. Atrodo, kad daugiau komentarų ne nereikia. Bet kur mes tada nueisime? Ir šitai „gerbdami“ žinome, ar tik juos patys neapjuokiam?

Šv. Jurgis — lietuvių liaudies skulptūra Mėnaitių km., Telšių vls.